0149

Nota Beleid Riolering en Buitengebieden

Zuiveringsschap Hollandse Eilanden en Waarden

Zuiveringsschap Hollandse Eilanden en Waarden

3 AUG. 1998

A.J.H. de Graaf	A.S. Baanen	Chr. de Boer
131.		

98-0643-BIB

Stichting Rioned
Postbus 133
6710 BC EDE

Ons kenmerk : OW/9809259
Uw kenmerk :
Behandeld door : drs. J.H.W.M. Boeyen
Doorkiesnummer : (078) 639 73 62
Onderwerp : nota Beleid Riolering en Buitengebieden

Bijlage(n) : div.
Dordrecht : 31 juli 1998

Geachte directie,

In de verenigde vergadering van 2 juli 1998 heeft het bestuur van het zuiveringsschap de nota Beleid Riolering en Buitengebieden vastgesteld.

./. Bijgaand treft u ter kennisname een exemplaar van de nota met het bijbehorende besluit
./. van het bestuur. Tevens is bijgesloten een aanbiedingsbrief voor alle gemeentebesturen in het beheersgebied van het zuiveringsschap.

Voor eventuele vragen kunt u contact opnemen met drs. J.H.W.M. Boeyen van de productgroep Oppervlaktewater van het zuiveringsschap.

Hoogachtend,
het dagelijks bestuur,

secretaris, voorzitter

mevr. mr. W.H. Dingemans ir. J. Boeve

OW/98/201

Johan de Wittstraat 40 • Postbus 469 • 3300 AL Dordrecht
telefoon: (078) 639 71 00 • telefax (078) 631 18 71

Zuiveringsschap Hollandse Eilanden en Waarden

De verenigde vergadering van Zuiveringsschap Hollandse Eilanden en Waarden

gelezen het voorstel van het dagelijks bestuur d.d. 16 juni 1998;

gehoord hebbende het positief advies van de commissie Waterkwaliteit d.d. 9 juni 1998;

Besluit:

- De nota "Beleid Riolering en Buitengebieden" vast te stellen.
- De datum van in werkingtreding vast te stellen op 28 april 1998.
- De financiële consequenties van dit beleid onder te brengen in de voorziening SP2.
- Jaarlijks de resultaten van het maatwerkoverleg op te nemen in de voortgangsrapportage "riolering en waterkwaliteit".
- De kleine kernenregeling formeel in te trekken waarbij bestaande afspraken/ toezeggingen door het zuiveringsschap worden gerespecteerd.

Dordrecht, 2 juli 1998

De verenigde vergadering voornoemd,
secretaris voorzitter

Zuiveringsschap Hollandse Eilanden en Waarden

Aan het College van Burgemeester en
Wethouders van alle gemeenten in
het beheersgebied van Zuiveringsschap
Hollandse Eilanden en Waarden

Ons kenmerk : OW/9809258
Uw kenmerk :
Behandeld door : drs. J.H.W.M. Boeyen
Doorkiesnummer : (078) 639 73 62
Onderwerp : nota Beleid Riolering en Buitengebieden

Bijlage(n) : 1
Dordrecht : 31 juli 1998

Geacht college,

In de verenigde vergadering van 2 juli 1998 heeft het bestuur van het zuiveringsschap
./. de nota Beleid Riolering en Buitengebieden vastgesteld. Als bijlage bij deze brief treft u de nota aan ter kennisname. In deze nota geeft het zuiveringsschap invulling aan het eigen beleid voor lozingen in het buitengebied. Aanleg van riolering wordt daarbij nog steeds gezien als de meest duurzame oplossing. De datum van inwerkingtreding is vastgesteld op 28 april 1998.

Indien gemeenten de zogenaamde urgent te rioleren gebieden van riolering hebben voorzien, is het zuiveringsschap bereid voor overige rioleringswerken een bijdrage in de kosten ter beschikking te stellen van maximaal f 8.000,00 per aansluiting. In zogenaamde zeer kwetsbare gebieden kan deze bijdrage nog worden verhoogd.

Het zuiveringsschap zou graag het provinciaal beleid rond riolering en buitengebieden volledig hebben opgenomen in genoemde nota. Naar verwachting zullen Provinciale Staten echter niet voor september aanstaande het provinciaal beleid vaststellen. Om zo snel mogelijk duidelijkheid naar de burgers te kunnen verschaffen willen we echter niet afwachten maar het maatwerkoverleg met gemeenten opstarten. Dit maatwerkoverleg moet uiteindelijk duidelijkheid verschaffen waar nog wel en waar geen riolering komt.

Blijkt aanleg van riolering ondanks de bijdrage van het zuiveringsschap niet mogelijk dan zal via het lozingenbesluit WVO huishoudelijk afvalwater de individuele lozer worden aangesproken op zijn verantwoordelijkheid. Deze dient zorg te dragen voor een adequate voorziening voor zuivering van het afvalwater. Een verbeterde septictank met een inhoud van 6 m^3 staat als minimale voorziening in het lozingenbesluit genoemd.

Johan de Wittstraat 40 • Postbus 469 • 3300 AL Dordrecht
telefoon: (078) 639 71 00 • telefax (078) 631 18 71

Zo spoedig mogelijk na het vaststellen van het provinciaal beleid zal het zuiveringsschap u in een aantal voorlichtingsbijeenkomsten nader informeren over het beleid. Zo mogelijk zal dit gebeuren in samenspraak met de provincie en de Vereniging van Zuidhollandse Gemeenten. Samen met gemeenten zal het zuiveringsschap eveneens de betrokken lozers informeren. Het moment waarop dit gebeurt ligt later, meestal tijdens of na afronding van de besluitvorming in de betreffende gemeente.

We hopen u met deze brief voor het moment voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
het dagelijks bestuur,

secretaris voorzitter

mr. W.H. Dingemans ir. J. Boeve

OW/98/202

Nota Beleid Riolering en Buitengebieden

juli 1998

auteur:
Jan Heijs
productgroep OW

Johan de Wittstraat 40
Postbus 4669
3300 AL Dordrecht
telefoon : (078) 639 71 00
telefax : (078) 631 18 71

Zuiveringsschap Hollandse Eilanden en Waarden

Inhoudsopgave:

Samenvatting		**1**
1	**Inleiding**	**6**
2	**Flankerend beleid**	**7**
2.1	Provinciaal beleid zorgplicht	7
2.2	Lozingenbesluit WVO huishoudelijk afvalwater	8
2.3	Beleid bij andere waterkwaliteitsbeheerders en provincies	8
3	**Huidige situatie**	**9**
3.1	Wat is er tot nu toe bereikt?	9
3.2	Probleem verkenning	10
3.3	Samenvatting huidige situatie	11
4	**Doel en rol zuiveringsschap**	**12**
4.1	Doel	12
4.2	Rol als belanghebbende (goede waterkwaliteit)	12
4.3	Rol als WVO-vergunningverlener (onder andere Lozingenbesluit)	12
4.4	Rol in het maatwerkoverleg	13
5	**Systeemkeuze en bijdrage zuiveringsschap**	**14**
5.1	Aanleg riolering	14
5.1.1	Aanleg riolering in "urgent te rioleren gebieden"	14
5.1.2	Aanleg riolering in zeer kwetsbare gebieden	14
5.1.3	Aanleg riolering in (niet) kwetsbare gebieden	15
5.1.4	Geen bijdrage met terugwerkende kracht	16
5.1.5	Wijze van kostenbepaling en bepaling eventuele bijdrage	17
5.1.6	Voorwaarden zuiveringsschap bij een eventuele bijdrage	19
5.2	CBA's/IBA's	19
5.2.1	Algemeen	19
5.2.2	Wanneer CBA's	21
5.2.3	Wanneer IBA's	22
5.2.4	Eigen initiatief	22
5.3	6 m^3 Septictank	23
5.4	Fasering	23
6	**Bijzondere projecten/situaties**	**25**
6.1	Nieuwe lozingen	25
6.2	Kleine kernenregeling	26
6.3	Lokale knelpunten	27
7	**Strategie**	**28**
7.1	Inzet zuiveringsschap	28
7.2	Werkwijze	31
7.3	Voorlichting	31
8	**Consequenties**	**32**
8.1	Juridisch	32
8.2	Personeel	32
8.3	Financieel	32

Referenties 33

Bijlage 1: Kaart met gebieden
Bijlage 2: Index

Lijst met tabellen

Tabel 0.1	Omslagpunten	3
Tabel 0.2	Indicatie resultaat en kosten ZHEW	5
Tabel 2.1	Omslagpunten	7
Tabel 3.1	Stand van zaken per maart 1998	10
Tabel 5.1	Omslagpunten in zeer kwetsbare gebieden	14
Tabel 5.2	Indicatie belanghebbenden in zeer kwetsbare gebieden	15
Tabel 5.3	Omslagpunten in niet kwetsbare en kwetsbare gebieden	16
Tabel 5.4	Zuiveringsrendementen "IBA's en een septictank van 6 m^3	20
Tabel 5.5	Kosten CBA's en IBA's	20
Tabel 5.6	Prioritering en fasering	24
Tabel 7.1	Systeemkeuze voor bestaande lozingen in eindsituatie	29
Tabel 7.2	Indicatie resultaat maatwerkoverleg en eindsituatie	29
Tabel 8.1	Indicatie resultaat en kosten ZHEW	32

Lijst met figuren en afbeeldingen

Figuur 0.1	Hoofdlijnen strategie; systeemkeuze en kostenverdeling	2
Figuur 3.1	Aantal ongerioleerde panden per maart 1998	9
Figuur 3.2	Ligging urgent te rioleren gebieden	10
Figuur 5.1	Voorbeelden van zelfwerkzaamheid	18
Figuur 7.1	Hoofdlijnen strategie; systeemkeuze en kostenverdeling	30

Samenvatting

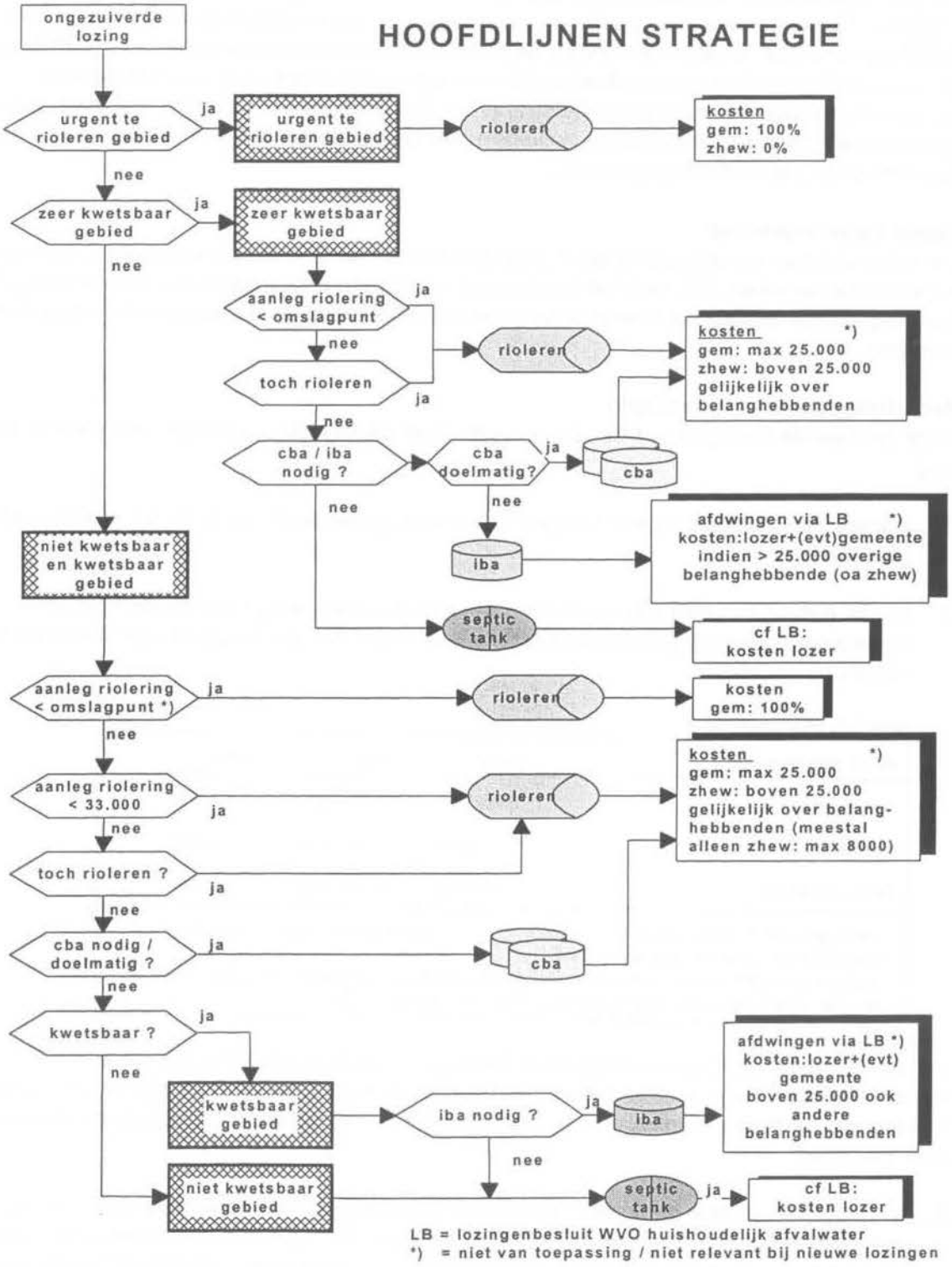
Zorgplicht
In de Wet milieubeheer is vastgelegd dat gemeenten de zorgplicht hebben voor het afvalwater. **De zorgplicht zegt dat in principe alle lozingen van afvalwater (woningen, bedrijven: inclusief woonboten, recreatiewoningen en recreatie voorzieningen, campings, volkstuin complexen, enz.) binnen een gemeente op de riolering moeten worden aangesloten.** In het beheersgebied van het zuiveringsschap gaat het hierbij om circa 7.400 panden Gedeputeerde Staten hebben echter de bevoegdheid om voor bepaalde gedeelten van het grondgebied ontheffing te verlenen. De criteria op grond waarvan de provincie ontheffing zal verlenen zullen op korte termijn worden vastgesteld.

Provinciaal beleid
Het provinciaal beleid komt erop neer dat een gemeente riolering moet aanleggen (geen ontheffing kan krijgen) als de kosten van aanleg van de riolering per aansluiting lager zijn dan een vastgesteld omslagpunt. De vastgestelde omslagpunten zijn afhankelijk van de kwetsbaarheid van een gebied en de grondsoort.
Zijn de kosten hoger dan het omslagpunt, dan moeten gemeente en kwaliteitsbeheerder samen (in het maatwerkoverleg) uitmaken of riolering nog mogelijk is of dat een alternatief gerealiseerd moet worden. Alternatieven kunnen bestaan uit het realiseren van IBA's (Individuele behandelingsinstallatie van afvalwater), CBA's (collectieve IBA's) of verbeterde septictanks.
Uitzondering hierop vormen de "urgent te rioleren gebieden". Deze moeten door en op kosten van de gemeente worden gerioleerd. De "urgent te rioleren gebieden" zijn opgenomen in het provinciaal waterhuishoudingsplan én in het Integraal Waterbeheersplan Zuid-Holland Zuid (1992-1997). Deze gebieden zijn aangewezen omdat zij klachten veroorzaken en omdat de lozingen vanuit deze gebieden het bereiken van de gewenste kwaliteit van het lokale oppervlaktewater in de weg staan.
In bijlage 1 zijn de "urgent te rioleren gebieden" opgenomen. Het gaat nog om ruim 1.900 panden (peildatum maart 1998).
Verder staat het provinciale beleid in principe geen nieuwe lozingen toe in het buitengebied en gaat daarbij uit van de aanleg van riolering.

De provincie heeft de financiering van aanleg van riolering of alternatieven losgekoppeld van de omslagpunten. Gemeenten betalen maximaal f 25.000,00 per aansluiting voor aanleg van riolering en/of alternatieven. Daarboven moeten andere belanghebbende partijen bijdragen in de realisatie van de gekozen oplossing.
Een belangrijk element in het concept-ontheffingenbeleid is dat in geval gemeente en zuiveringsschap het eens zijn over de te treffen voorzieningen, zonder meer ontheffing van de zorgplicht wordt verleend; dus zonder een inhoudelijke toetsing op de verschillende onderdelen van het ontheffingenbeleid!

Lozingenbesluit WVO huishoudelijk afvalwater
Het Lozingenbesluit WVO huishoudelijk afvalwater stelt algemene regels aan directe lozingen van huishoudelijk afvalwater. Met behulp van dit besluit is het onder andere mogelijk om lozingen binnen 40 m van de riolering op termijn te beëindigen. Deze 40 m geldt voor kleine huishoudelijke lozers (<10 v.e.). Voor grotere huishoudelijke lozingen tot 200 v.e. hanteert het besluit grotere afstandscriteria. Grotere lozingen van huishoudelijk afvalwater met een vervuilingswaarde van meer dan 200 ve en lozingen van bedrijfsafvalwater zijn vergunningplichting. Indien geen aansluiting op riolering kan plaatsvinden moeten de kleine huishoudelijke lozers een septictank van 6 m^3 aanleggen. Voor nieuwe lozingen is een WVO-vergunning nodig.

figuur 0.1: hoofdlijnen strategie: systeemkeuze en kostenverdeling

Huidige situatie
Na de beëindiging van de verfijningsregeling in 1989 zijn in het beheersgebied van het zuiveringsschap nog circa 1.500 panden aangesloten, waarvan er ruim 1.000 als "urgent te rioleren gebieden" waren aangemerkt. Momenteel bevinden zich nog ruim circa 7.400 ongerioleerde panden in het gebied van het zuiveringsschap waarvan er ruim 1.900 in "urgent te rioleren gebieden" zijn gelegen. Dit betekent dat niet alle in het IWBP-I genoemde 'urgent te rioleren gebieden' binnen de planperiode (voor 1998) zijn gerioleerd. Ook buiten deze gebieden komen lozingssituaties voor die het bereiken van de waterkwaliteitsdoelstellingen belemmeren. Dit geldt zowel voor de niet kwetsbare gebieden als de (zeer) kwetsbare gebieden. De provincie en het zuiveringsschap beschikken niet over sanctie mogelijkheden.

Beleid zuiveringsschap
De inzet van het zuiveringsschap is erop gericht om de beste oplossing voor de waterkwaliteit te bereiken. Dit kan het beste door in ongerioleerde gebieden zoveel mogelijk riolering aan te leggen als meest duurzame methode voor de sanering van ongezuiverde lozingen.

Benadering bestaande lozingen
Voor bestaande lozingen wil het zuiveringsschap dit bereiken door de volgende benadering:

1. Aanleg van riolering in alle "urgent te rioleren gebieden", door en op kosten van de gemeente.

2. In alle gebieden geldt dat riolering moet worden aangelegd indien de kosten voor aanleg van riolering per aansluiting lager zijn dan het omslagpunt (zie onderstaande tabel).

tabel 0.1: omslagpunten

soort gebied/water	zand	klei	veen
niet kwetsbaar	f 18.905	f 21.285	f 23.675
kwetsbaar	f 18.905	f 21.285	f 23.675
zeer kwetsbaar	f 36.200	f 39.730	f 48.060

- bedragen per aansluiting (3 v.e.), prijspeil 1995, bedragen worden regelmatig geëvalueerd, voor het eerst in 2000;
- grotere lozingen moeten naar evenredigheid worden beoordeeld. Omslagpunten worden daarmee evenredig hoger (bijv 10 v.e.: factor 10/3)

Indien de kosten van aansluiting meer bedragen dan f 25.000,00 zal het zuiveringsschap samen met eventueel andere belanghebbenden de meerkosten voor zijn rekening nemen (gelijkelijke verdeling tussen de belanghebbenden). Dit is alleen het geval bij zeer kwetsbare gebieden.

3. In (niet) kwetsbare gebieden streeft het zuiveringsschap de aanleg van riolering na tot een drempelbedrag van f 33.000,00. Boven de f 25.000,00 (maximale bijdrage van gemeente) is het zuiveringsschap bereid om maximaal f 8.000,00 bij te dragen. Voorwaarde is wel dat de gemeente de urgent te rioleren gebieden van riolering heeft voorzien.

4. Liggen de kosten voor de aanleg van riolering in zeer kwetsbare gebieden boven het omslagpunt of in de (niet) kwetsbare gebieden boven het drempelbedrag van f 33.000,00 dan werkt het maatwerkoverleg alternatieven uit. Dat kan zijn aanleg van riolering, lozing via 6 m^3 septictank, lozing via CBA's of IBA's of andere alternatieven.

5. Inzet CBA's /IBA's.
   Er is landelijk nog maar weinig ervaring met de aanleg en het gebruik van CBA's en IBA's. Daarnaast hecht het zuiveringsschap de hoogste prioriteit aan de aanleg van riolering waar overeengekomen in het maatwerkoverleg.
   Daarom zal het zuiveringsschap de realisatie van CBA's en IBA's vooralsnog niet actief stimuleren. Het zuiveringsschap zal slechts bij uitzondering de realisatie van CBA's en IBA's bevorderen. Deze uitzonderingen kenmerken zich door bijzondere waterkwaliteitsdoelstellingen (bijvoorbeeld in zeer kwetsbare of kwetsbare gebieden), daar waar nieuwe lozingen onder voorwaarden worden toegestaan en/of locaties waar met de inzet van een CBA een aanzienlijke en gewenste verbetering van de waterkwaliteit kan worden bereikt. Bij de keuze of een CBA in een specifiek geval gewenst is, kunnen ook bedrijfseconomische overwegingen een rol spelen. CBA's hebben de voorkeur boven IBA's.

6. 6 m^3 Septictank.
   Bovenstaande benadering houdt in dat daar waar geen riolering wordt aangelegd in het algemeen een septic tank van 6 m^3 voldoende is.

7. Het zuiveringsschap zal zorg dragen voor de aanleg en het beheer van CBA's.

8. Indien de kosten van realisatie alternatieven zoals CBA's en IBA's meer bedragen dan f 25.000,00 per aansluiting zal het zuiveringsschap samen met eventueel andere belanghebbenden de meerkosten voor zijn rekening nemen.

Nieuwe lozingen

- Het zuiveringsschap zal middels pro-actief beleid naar provincie en met name gemeenten ervoor zorgen dat bij het vaststellen van functies en bestemmingen ook de waterkwaliteitsaspecten worden betrokken. Uitgangspunt is dat nieuwe lozingen zoveel mogelijk worden voorkomen.
- Bij aanvragen voor nieuwe individuele lozingen in oppervlaktewater zal het zuiveringsschap de waterkwaliteitsbenadering toepassen, nadat de nieuwe lozing achtereenvolgens is getoetst aan het lozingenbesluit WVO huishoudelijk afvalwater, het beleid van het zuiveringsschap inzake het saneren van bestaande lozingen en maatschappelijk aanvaarde alternatieven. Dit houdt in dat de te treffen voorzieningen (septictank, IBA- of IBA+) afhankelijk zijn van het ontvangende oppervlaktewater.
- Tijdelijke lozen vanuit bijvoorbeeld bouwketen worden in principe niet toegestaan.
- Nieuwe lozingen of verplaatsing van bestaande lozingen als gevolg van grote infrastructurele werken worden in principe niet toegestaan.
- Voor lozingen van afvalwater afkomstig van bedrijfsactiviteiten zal dezelfde afwegingssystematiek worden gehanteerd als bij lozingen van huishoudelijk afvalwater.

Kleine kernen regeling

Het zuiveringsschap trekt de kleine kernen regeling in. Bestaande afspraken worden gerespecteerd.

Lokale knelpunten
Iedere lozing betekent een belasting van het oppervlaktewater. Ook als dit water via een septictank of IBA is behandeld. Indien deze lozing plaatsvindt op klein oppervlaktewater (ondiep, kopsloot) kan dit een zeer slechte, vaak lokale, waterkwaliteit tot gevolg hebben. Op grotere afstand is het effect van dit soort lozingen vaak niet meer terug te vinden. Het zuiveringsschap zal dit soort locaties in het kader van het maatwerkoverleg in beeld brengen. Indien dit noodzakelijk wordt gevonden zullen voorstellen ter verbetering worden ingebracht in overleg met gemeente en lozer. Waar deze gevallen zich voordoen zal in eerste instantie de lozer worden aangesproken op de slechte situatie en suggesties doen voor de verbetering daarvan. Indien de verbetering een meer algemeen belang dient zal in voorkomende gevallen in overleg met betrokkenen een voorstel tot verbetering van de lokale situatie worden uitgewerkt. De lozer/eigenaar speelt hierbij ook een belangrijke rol. Indien gemeente en zuiveringsschap overgaan tot verbetering van de situatie moet, middels een overeenkomst met lozer/eigenaar deze nieuwe situatie worden vastgelegd.

Resultaat en kosten
Het verwachte resultaat en de financiële consequenties voor het zuiveringsschap zijn weergegeven in tabel 0.2.

tabel 0.2: indicatie resultaat en kosten ZHEW

	aantal aansluitingen	kosten ZHEW
"urgent te rioleren gebieden"	1960	0
zeer kwetsbare gebieden: riolering	250	3,2
zeer kwetsbare gebieden: CBA's en IBA's	100	0,5
overige gebieden: riolering	1900	11,3
totaal	4210	15
ontheffing (blijvende directe lozingen)	3170	-
onvoorzien		1
totaal	7380	16

Naar verwachting zullen nog ruim 1.900 panden in "urgent te rioleren gebieden" en ruim 2.100 panden in overige gebieden aangesloten worden op de riolering. Verder wordt verwacht dat circa 100 panden worden aangesloten op een CBA of IBA. Totaal heeft het zuiveringsschap hiervoor f 16 miljoen nodig (bijdragen en aanleg CBA's).

1 Inleiding

In gebieden waar geen riolering aanwezig is, is de waterkwaliteit in het algemeen slecht. Dit uit zich vooral tijdens warm weer in de vorm van klachten ten gevolge van stank en/of een slechte waterkwaliteit ter plaatse. Het betreft vooral de nog relatief dichte lintbebouwingen die ondanks aandringen van het zuiveringsschap nog steeds niet zijn aangesloten op de riolering.

In de Wet milieubeheer is vastgelegd dat gemeenten de zorgplicht hebben voor het afvalwater. Een doelmatige inzameling en transport van afvalwater is hiermee de primaire verantwoordelijkheid van de gemeente. **De zorgplicht zegt dat in principe alle lozingen van afvalwater (woningen, bedrijven: inclusief woonboten, recreatiewoningen en recreatie voorzieningen, glastuinbouw, campings, volkstuin complexen, enz.) binnen een gemeente op de riolering moeten worden aangesloten.**
Gedeputeerde Staten hebben echter de bevoegdheid om voor bepaalde gedeelten van het grondgebied ontheffing te verlenen. De criteria op grond waarvan de provincie ontheffing zal verlenen zullen op korte termijn worden vastgesteld. Deze nota is mede gebaseerd op de beleidsnota "Rioleringsbeleid in het buitengebied", d.d. 19 november 1997. Indien het beleid bij de vaststelling wijzigingen ondergaat kan ook de inhoud van deze nota veranderen.

In het Integraal Waterbeheersplan Zuid-Holland Zuid (1992-1997) is een aantal "urgent te rioleren gebieden" aangegeven. Gemeenten moeten deze gebieden binnen de planperiode (voor 1998) aansluiten op hun riolering. Dit zijn in beginsel dezelfde gebieden als de "urgent te rioleren gebieden" uit het provinciaal waterhuishoudingsplan. Achtergrond voor dit beleid is dat de lozingen vanuit deze gebieden het bereiken van de gewenste kwaliteit van het lokale oppervlaktewater in de weg staan. Inmiddels is circa 40% van deze gebieden aangesloten.

Naast de rol als belanghebbende bij het beleid buitengebieden is het zuiveringsschap ook vergunningverlener in het kader van de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (WVO). Met andere woorden alle lozingen op oppervlaktewater zijn in principe vergunningplichtig in het kader van de WVO. Een groot aantal van deze lozingen vallen echter onder het Lozingenbesluit WVO huishoudelijk afvalwater, dat algemene regels stelt aan lozingen van huishoudelijk afvalwater (zie hoofdstuk 2).

Deze beleidsnota geeft aan hoe het zuiveringsschap, uitgaande van zijn verantwoordelijkheid als waterkwaliteitsbeheerder en vergunningverlener, inhoud geeft aan de invulling van zijn rol als een van de belangrijkste belanghebbenden bij de verdere sanering en preventie van ongezuiverde lozingen in het buitengebied.

Het doel van deze nota is te komen tot een samenhangend beleid voor de sanering en preventie van lozingen in het buitengebied (riolering of alternatieven) en de inzet van de daartoe benodigde middelen (bijdragen, personeel). Uiteindelijk mogen deze lozingen geen belemmering meer zijn voor het bereiken van de gewenste waterkwaliteit.

2 Flankerend beleid

2.1 Provinciaal beleid zorgplicht

"Urgent te rioleren gebieden"
De gebieden die nu reeds in het provinciaal waterhuishoudingsplan als "urgent te rioleren gebied" zijn aangewezen vallen niet onder bovenstaand beleid. Deze gebieden hadden reeds gerioleerd moeten zijn.
In deze gebieden moeten gemeenten zonder meer riolering aanleggen ongeacht de daaraan verbonden kosten. Dit zijn in het algemeen dezelfde gebieden die als "urgent te rioleren gebieden" zijn aangemerkt in het IWBP.

Omslagpunten
In het kort komt het provinciaal beleid erop neer dat **een gemeente riolering moet aanleggen (geen ontheffing kan krijgen) als de kosten van aanleg van de riolering per aansluiting lager zijn dan een vastgesteld omslagpunt.** De vastgestelde omslagpunten zijn afhankelijk van de kwetsbaarheid van een gebied en de grondsoort. **Zijn de kosten hoger dan moeten gemeente en kwaliteitsbeheerder samen** (in het maatwerkoverleg) **uitmaken of riolering nog mogelijk is en of er alternatieven** te realiseren zijn.

tabel 2.1: omslagpunten

soort gebied/water	zand	klei	veen
niet kwetsbaar	f 18.905	f 21.285	f 23.675
kwetsbaar	f 18.905	f 21.285	f 23.675
zeer kwetsbaar	f 36.200	f 39.730	f 48.060

- bedragen per aansluiting (3 v.e.),prijspeil 1995, bedragen worden regelmatig geëvalueerd, voor het eerst in 2000;
- grotere lozingen moeten naar evenredigheid worden beoordeeld. Omslagpunten worden daarmee evenredig hoger (bijv. 10 v.e.: factor 10/3)

Welke alternatieve voorzieningen
Indien er geen riolering komt bepaalt het maatwerkoverleg welke alternatieven moeten worden aangelegd. Hierbij geldt dat niet het middel (systeemkeuze) maar de vereiste emissiereductie en de voorzieningen die in het kader van een verdere verfijning nodig blijken uiteindelijk de keuze bepalen. De vereiste emissiereductie is een reductie die moet worden gehaald ten opzichte van alle (gerioleerde en ongerioleerde) lozingen in het buitengebied.
De verantwoordelijkheid voor aanleg, beheer en onderhoud van geclusterde IBA's (CBA's) ligt bij de waterkwaliteitsbeheerders.

Financiering
De financiering van aanleg van riolering of alternatieven is losgekoppeld van de omslagpunten. De provinciale beleidsnota gaat ervan uit dat gemeenten tot een maximumbedrag van f 25.000,00 per aansluiting besteden voor aanleg van riolering en/of alternatieven. Daarboven moeten andere belanghebbende partijen bijdragen in de realisatie van de gekozen oplossing. Omslagpunten boven de f 25.000,00 komen alleen voor in zeer kwetsbare gebieden. In het algemeen worden gemeenten in deze gevallen niet tot de belanghebbenden gerekend met uitzondering van die gevallen wanneer gemeenten een direct belang hebben in relatie tot de toegekende functie van het oppervlaktewater.

Nieuwe lozingen
Het provinciale beleid staat in principe geen nieuwe lozingen toe in het buitengebied en gaat daarbij uit van de aanleg van riolering.

Procedure
Een belangrijk element in het concept-ontheffingenbeleid is dat in geval gemeente en zuiveringsschap het eens zijn over de te treffen voorzieningen, zonder meer ontheffing van de zorgplicht wordt verleend; dus zonder een inhoudelijke toetsing op de verschillende onderdelen van het ontheffingenbeleid!

Dit geeft de vrijheid aan het maatwerkoverleg om op onderdelen af te wijken van de uitgangspunten van het provinciale beleid.
Indien waterkwaliteitsbeheerder en gemeente niet tot overeenstemming komen gebruikt de provincie wel de door haar vastgestelde uitgangspunten als toetsingscriterium, zoals de emissiereductiedoelstellingen.

2.2 Lozingenbesluit WVO huishoudelijk afvalwater

Het zuiveringsschap kan aansluiting op de riolering via de WVO niet direct afdwingen. Wel indirect, door de lozing op oppervlaktewater aan strenge regels te binden of te verbieden. Voor het lozen van afvalwater op oppervlaktewater is namelijk een WVO-vergunning van het zuiveringsschap nodig.
Op 1 maart 1997 is het Lozingenbesluit WVO huishoudelijk afvalwater in werking getreden. In dit Lozingenbesluit staan algemene regels waaraan bestaande en nieuwe directe lozingen van huishoudelijk afvalwater in oppervlaktewater dienen te voldoen. Voor een deel van de nieuwe lozingen van huishoudelijk afvalwater in oppervlaktewater is opgenomen dat de vergunningplicht gehandhaafd blijft.
Met behulp van dit Lozingenbesluit is het onder andere mogelijk om lozingen binnen 40 m van de riolering op termijn te beëindigen en in (zeer) kwetsbare gebieden een IBA/CBA af te dwingen. Voor lozingen tussen 10 v.e. en 200 v.e. gelden groter afstandscriteria. Lozingen boven de 200 v.e. zijn vergunningplichtig evenals alle lozingen van bedrijfsafvalwater.

2.3 Beleid bij andere waterkwaliteitsbeheerders en provincies

Samengevat komt het erop neer dat vrijwel overal bedragen worden genoemd, waar beneden altijd riolering moet worden aangelegd. Voor niet kwetsbare gebieden lopen deze uiteen van circa f 14.000,00 tot f 25.000,00; voor kwetsbare gebieden van circa f 20.000,00 tot f 40.000,00 en voor zeer kwetsbare gebieden van circa f 26.000,00 tot f 48.000,00. Overigens wordt niet overal dit onderscheid gemaakt en loopt de definitie voor deze categorieën uiteen.

De provincies laten, daar waar geen riolering komt, over het algemeen ruimte voor de realisatie van IBA's. Zij passen een theoretische benadering toe waarbij termen als gelijkwaardig en doelmatig vaak worden gehanteerd.

De waterkwaliteitsbeheerders nemen, meestal uit praktische overwegingen, vrijwel zonder uitzondering een afwachtende houding aan over de aanleg van IBA's.
Beleidsmatig is dit onderwerp nog maar nauwelijks uitgewerkt. De meeste waterkwaliteitsbeheerders zijn van mening dat de lozer, conform het Lozingenbesluit, verantwoordelijk is voor aanleg en beheer.
Tenslotte staan waterkwaliteitsbeheerders in het algemeen geen nieuwe lozingen toe.

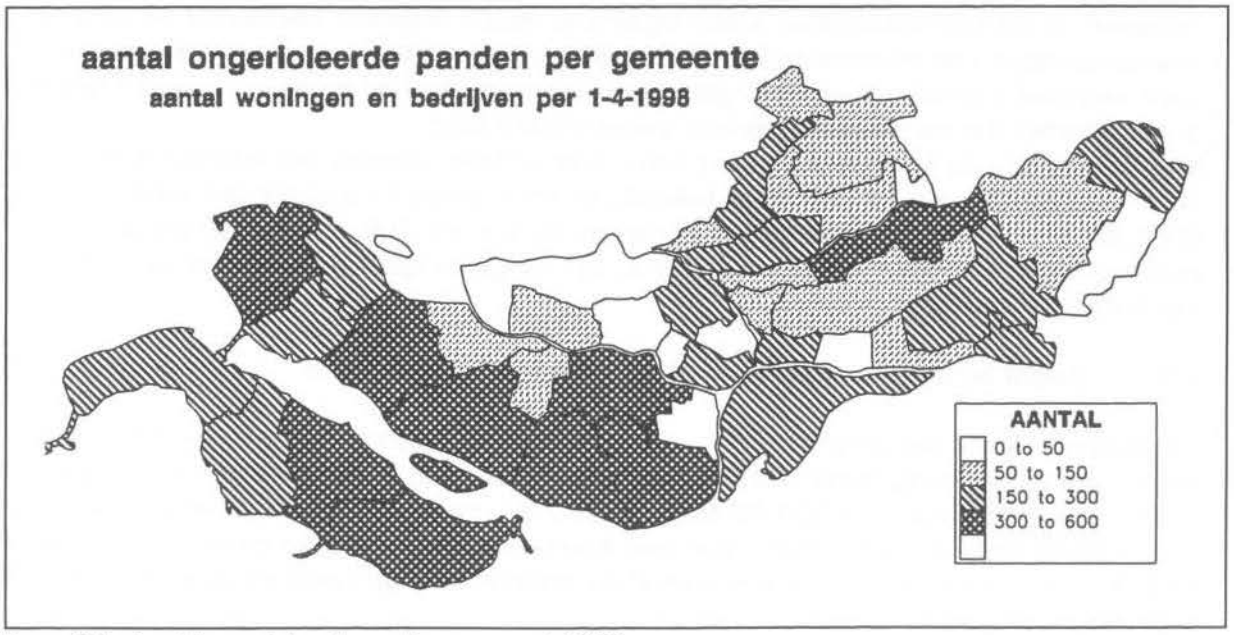
3 Huidige situatie

3.1 Wat is er tot nu toe bereikt?

In de jaren '80 zijn er twee bijdrageregelingen geweest die een belangrijke invloed hebben gehad op de aanleg van riolering in het buitengebied. Dit zijn de BKR (Bijdrage regeling Kostbare Rioleringswerken) en de zogenaamde "verfijningsregeling riolering". De BKR is in 1985 beëindigd en de verfijningsregeling is in de jaren 1986-1989 afgebouwd. Met name de aankondiging van de afbouw van de verfijningsregeling heeft in de jaren 1985 en 1986 een ware rioleringshausse veroorzaakt.

Het zuiveringsschap heeft destijds de zogenaamde kleine kernen regeling vastgesteld (zie paragraaf 6.3), die nog een extra stimulans gaf om een aantal blijvend geïsoleerde bebouwings-concentraties op de riolering aan te sluiten.

In het Waterkwaliteitsbeheersplan (WKBP 1987-1992) heeft het zuiveringsschap in navolging van de provincie gebieden aangewezen die nog aangesloten moesten worden. In het IWBP-I zijn deze "urgent te rioleren gebieden" eveneens opgenomen, geactualiseerd en aangevuld met locaties waar waterkwaliteitsknelpunten zijn. Een aantal van deze gebieden is inmiddels voorzien van riolering.

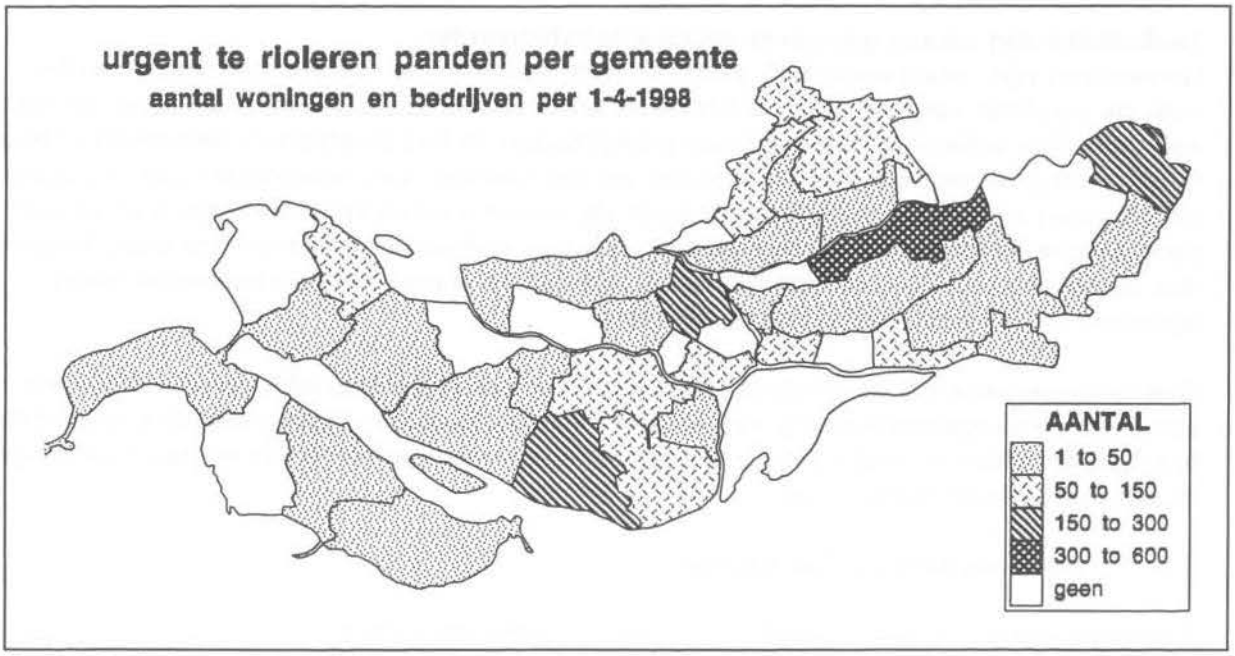
figuur 3.1: Aantal ongerioleerde panden per maart 1998.

Sinds 1989 is echter een stagnatie opgetreden als gevolg van de hoge kosten voor de aanleg van de nog ontbrekende riolering, het ontbreken van bijdragenregeling(en) en vooral door de onzekerheid over de ontheffingscriteria voor de zorgplicht.
Veel gemeenten hebben bij de vaststelling van hun GRP wel rekening gehouden met opstellen van een plan buitengebieden en de aansluiting van een (beperkt) aantal panden op de riolering.

tabel 3.1: stand van zaken per maart 1998

	aantal panden (afgerond)		
categorie	woningen	bedrijven	totaal
"urgent te rioleren gebieden"	1400	560	1960
zeer kwetsbare gebieden	260	100	360
kwetsbare gebieden	850	340	1190
niet kwetsbare gebieden	2770	1100	3870
totaal	5280	2100	7380

Ondanks genoemde stagnatie zijn in de afgelopen jaren (vanaf 1992: begin IWBP-I) ruim 1.400 panden in "urgent te rioleren gebieden" aangesloten. Daarnaast zijn in deze periode nog circa 500 panden aangesloten die niet in deze gebieden waren gelegen. De huidige situatie is weergegeven in figuur 3.1. In figuur 3.2 is de ligging van de "urgent te rioleren gebieden" schematisch weergegeven. In bijlage 1 is de ligging van deze gebieden op kaarten weergegeven.

figuur 3.2: ligging urgent te rioleren gebieden

3.2 Probleem verkenning

Positie van de gemeente

Gemeenten worden in toenemende mate geconfronteerd met hogere lasten. Dit geldt ook op het gebied van rioleringen. Dit komt voornamelijk door de invoering van een planmatig beheer en een kostendekkend rioolrecht, waardoor pas duidelijk werd wat het in stand houden van de riolering werkelijk kost. Aanvullende maatregelen zoals de reductie van vuiluitworp uit overstorten en de aanleg van riolering in buitengebieden maken maar een gering deel uit van de rioleringskosten, maar wel een beïnvloedbaar deel.

Daarnaast zijn de toenemende complexiteit van de materie, de vele instanties waarmee tot overeenstemming moet worden gekomen en de werkdruk binnen de gemeentelijke apparaten een belangrijk knelpunt in voortgang van de planvorming en -uitvoering.

Positie van het zuiveringsschap
Met name de in het IWBP-I opgenomen "urgent te rioleren gebieden" zijn in de praktijk de oorzaak van een onaanvaardbaar slechte waterkwaliteit. Dit betekent overigens niet dat in de overige gebieden de lozingen geen problemen veroorzaken, echter in het kader van het IWBP-I hebben deze geen urgentie gekregen. Het zuiveringsschap zal volgens het IWBP-I niet instemmen met een Gemeentelijk Rioleringsplan, indien dit plan niet voorziet in de aanleg van riolering in de "urgent te rioleren gebieden".

Het zuiveringsschap heeft geen sanctiemogelijkheden (evenmin als de provincie), om een gemeente te dwingen riolering aan te leggen. Het zuiveringsschap probeert gemeenten te bewegen riolering in genoemde gebieden aan te leggen door middel van correspondentie, ambtelijk en bestuurlijk overleg. Dit gebeurt met wisselend succes. Sommige gemeenten gaan zelfs verder dan volgens het IWBP-I is aangegeven. Andere gemeenten zijn, meestal door de onduidelijkheid omtrent de provinciale ontheffingscriteria, maar ook om financiële redenen, niet bereid om hieraan te voldoen of hebben de oplossing van deze problematiek tijdelijk opgeschort.

Taakafbakening tussen gemeente en kwaliteitsbeheerder
Gemeenten zijn verantwoordelijk voor het rioolbeheer en de waterkwaliteitsbeheerder voor de kwaliteit van het oppervlaktewater en voor het zuiveren van rioolwater. Dit lijkt een duidelijke scheiding van verantwoordelijkheden. In het Strategisch Beleidsplan I heeft het zuiveringsschap reeds onderkend dat op het raakvlak van riolering en waterkwaliteit ruimte moet zijn om zo doelmatig mogelijk de waterkwaliteit te verbeteren. Vanuit een puur gescheiden taakuitoefening zal het vaak voorkomen dat de gewenste waterkwaliteit niet te bereiken is. Daarom kan het nodig zijn dat de waterkwaliteitsbeheerder moet bijdragen om de beste oplossing te bereiken.

Ook landelijk gezien is de tendens waarneembaar dat onder bepaalde omstandigheden een financiële tegemoetkoming van andere belanghebbenden (waaronder de kwaliteitsbeheerder) denkbaar is, met name in die gevallen wanneer sprake is van extra inspanningen boven een bepaald normniveau.

3.3 Samenvatting huidige situatie

Samengevat kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

- de in het IWBP-I genoemde "urgent te rioleren gebieden" zijn niet voor 1998 gerioleerd;
- ook in de niet-"urgent te rioleren gebieden" komen lozingssituaties voor die het bereiken van de waterkwaliteitsdoelstellingen belemmeren. Dit geldt zowel voor de niet kwetsbare gebieden als de (zeer) kwetsbare gebieden;
- provincie en zuiveringsschap beschikken niet over sanctiemogelijkheden;
- In die gevallen waar de aanleg van riolering meer bedraagt dan f 25.000,00 zullen andere panden dan opgenomen in de "urgent te rioleren gebieden" waarschijnlijk niet worden gerioleerd zonder een bijdrage van het zuiveringsschap.

4 Doel en rol zuiveringsschap

4.1 Doel

Algemeen doel:
- het algemene doel is biologisch gezond oppervlaktewater dat tevens voldoet aan de toegekende functiedoelstellingen. Vanuit huidige ongezuiverde en eventueel nieuwe lozingen kan deze doelstelling nader worden geformuleerd:

Doel:
- de lozingssituatie mag geen belemmering (meer) vormen voor het bereiken van de toegekende waterkwaliteitsdoelstellingen.

4.2 Rol als belanghebbende (goede waterkwaliteit)

Het zuiveringsschap heeft als taak het verbeteren van de waterkwaliteit. Ongerioleerde lozingen zorgen ter plaatse van het lozingspunt en in de directe omgeving doorgaans voor een slechte tot zeer slechte waterkwaliteit. Naarmate er meer lozingen bijeen plaatsvinden strekt de negatieve invloed van de lozing zich verder uit. Ervaringen uit het verleden hebben geleerd dat in gebieden waar riolering is aangelegd de waterkwaliteit sterk is verbeterd. Dit wordt ook door de burgers gesignaleerd.

Niet alleen in de "urgent te rioleren gebieden" is sprake van een slechte waterkwaliteit als gevolg van ongezuiverde lozingen. Dit geldt ook op een aantal andere locaties. In de overige gebieden dient derhalve afgewogen te worden welke middelen moeten worden ingezet om deze waterkwaliteit tot het gewenste niveau te verbeteren. Dit kan zijn door de aanleg van riolering, de realisatie van CBA's, IBA's of verbeterde septictanks of door in te grijpen in de lozingssituatie.

De beste oplossing om de waterkwaliteit in ongerioleerde gebieden te verbeteren is nog altijd om riolering aan te leggen. Inzet in het maatwerkoverleg moet dus zijn om nog zoveel mogelijk ongerioleerde panden aan te sluiten op de riolering.

Bij het zoeken naar oplossingen bij de resterende (blijvende) lozingen moet het zuiveringsschap nagaan in hoeverre ter plaatse van lozingspunten een slechte tot zeer slechte waterkwaliteit aanvaardbaar is. Dit is medebepalend voor de inzet van het zuiveringsschap bij de realisatie van alternatieven.

Het zuiveringsschap heeft (voorlopig) in deze nota als standpunt gekozen om geen prioriteit te geven aan de realisatie van IBA's of CBA's. Wel heeft het zuiveringsschap ingestemd met een rol bij geclusterde IBA's. Hoe groot deze rol moet zijn zal verderop in deze nota worden toegelicht.

Voorgesteld wordt om in het maatwerkoverleg of zoveel eerder als mogelijk in ieder geval in beeld te brengen in welke deelgebieden met geclusterde IBA's nog een aanzienlijke winst voor de waterkwaliteit is te boeken.

4.3 Rol als WVO-vergunningverlener (onder andere Lozingenbesluit)

Voor een lozing op oppervlaktewater is een vergunning op grond van de WVO nodig van de waterkwaliteitsbeheerder. Voor de lozing van huishoudelijk afvalwater geldt sinds 1 maart 1997 het Lozingenbesluit WVO huishoudelijk afvalwater. Een deel van de lozingen is (al of niet na een overgangstermijn) niet meer toegestaan. Voor een ander

deel gelden algemene regels (het treffen van voorzieningen) en een meldingsplicht en voor het restant blijft een WVO-vergunning nodig. Bij deze vergunningverlening voert het zuiveringsschap een eigen beleid.

4.4 Rol in het maatwerkoverleg

Aan het maatwerkoverleg nemen in ieder geval de gemeente en het zuiveringsschap deel. Daarnaast dient de gemeente eventueel andere belanghebbenden aan het maatwerkoverleg deel te nemen. Welke dat zijn hangt van de lokale omstandigheden af.

Gemeente en zuiveringsschap gaan samen na welke andere instanties mogelijk als belanghebbend kunnen worden aangemerkt. Indien dit het geval is, zal getracht worden deze partijen te interesseren om deel te nemen aan het maatwerkoverleg en zo nodig bij te dragen aan de realisatie van de voorgestelde oplossingen.

5 Systeemkeuze en bijdrage zuiveringsschap

Het provinciale beleid geeft aan dat alle "urgent te rioleren gebieden" door en op kosten van de gemeenten moeten worden aangesloten. Voor de overige panden geldt dat andere belanghebbenden bijdragen in de kosten indien deze meer bedragen dan f 25.000,00.

Verder is in paragraaf 4.2 vastgesteld dat de inzet van het zuiveringsschap erop gericht zal zijn om nog zoveel mogelijk ongerioleerde panden op de riolering aan te sluiten.

Daarom is het onontkoombaar dat het zuiveringsschap zal moeten bijdragen in de verwezenlijking van de gewenste situatie. De vraag is alleen in welke gevallen en hoeveel.

Van een bijdrage kan alleen sprake zijn als de gemeente de riolering in de urgent te rioleren gebieden heeft aangelegd.

5.1 Aanleg riolering

5.1.1 Aanleg riolering in "urgent te rioleren gebieden"

In deze gebieden is sprake van een achterstandsituatie in de aanleg van riolering. Omdat de provincie betrokken gemeenten niet wil bevoordelen ten opzichte van gemeenten die in het verleden deze gebieden wel hebben aangesloten geeft het provinciale beleid aan dat alle "urgent te rioleren gebieden" door en op kosten van de gemeenten moeten worden aangesloten. Indien de gemeente, na het maatwerkoverleg, besluit deze gebieden niet aan te sluiten verleent de provincie **geen ontheffing.**

Ook het zuiveringsschap is van mening dat gemeenten die in het verleden tot riolering zijn overgegaan in deze gebieden niet benadeeld mogen worden voor hun voortvarend gedrag.
Daarom **zal het zuiveringsschap niet bijdragen** in de aanleg van riolering in "urgent te rioleren gebieden" ook niet als de daaraan verbonden kosten hoger blijken te zijn dan f 25.000,00 per aansluiting.

5.1.2 Aanleg riolering in zeer kwetsbare gebieden

Alleen bij lozingen in de zeer kwetsbare gebieden zijn er omslagpunten boven de f 25.000,00. De kosten boven de f 25.000,00 zijn voor rekening van de belanghebbenden, waaronder (soms als enige) het zuiveringsschap. De gemeenten zijn in het algemeen boven dit bedrag niet als belanghebbende aangemerkt. Alleen als een gemeente in een bijzonder geval een eigen belang heeft bij de sanering van de lozingen is wel sprake van belanghebbende. (bijvoorbeeld als beheerder van een recreatieplas)

tabel 5.1: omslagpunten in zeer kwetsbare gebieden

grondsoort	omslagpunt	bijdrage belanghebbenden
zand	f 36.200	f 11.200
klei	f 39.730	f 14.730
veen	f 48.060	f 23.060

- bedragen per aansluiting (3 v.e.), prijspeil 1995, bedragen worden regelmatig geëvalueerd, voor het eerst in 2000;
- grotere lozingen moeten naar evenredigheid worden beoordeeld. Omslagpunten worden daarmee evenredig hoger (bijvoorbeeld 10 v.e.: factor 10/3)

Hieronder zijn van de "zeer kwetsbaar gebieden" per functie de mogelijke belanghebbenden aangegeven.

tabel 5.2: indicatie belanghebbenden in zeer kwetsbare gebieden

soort "zeer kwetsbaar gebied"	indicatie belanghebbende(n) [2] [3]
drinkwater	zuiveringsschap [1] provincie als grondwaterbeheerder waterwinbedrijf
natuur	zuiveringsschap [1] natuurbeheerder
zwemwater	zuiveringsschap [1] provincie als toezichthouder zwemwater beheerder zwemwater (bijv recreactieschap)
waterwingebied	zuiveringsschap [1] provincie als grondwaterbeheerder waterwinbedrijf
grondwaterbeschermingsgebied	zuiveringsschap [1] provincie als grondwaterbeheerder waterwinbedrijf
bodembeschermingsgebied	zuiveringsschap [1] provincie als grondwaterbeheerder

[1] zuiveringsschap is alleen belanghebbende indien het lozingen op oppervlaktewater betreffen. Bij lozingen in de bodem is dit de provincie;
[2] combinaties zijn ook mogelijk;
[3] de provincie is alleen als belanghebbende aangemerkt indien deze als belanghebbende een actieve taak heeft. Dus het feit dat de provincie functies heeft toegewezen voor het waterkwaliteitsbeheer betekent niet automatisch dat zij als belanghebbende is aangemerkt. De uitvoering van het waterkwaliteitsbeheer is namelijk gedelegeerd aan het zuiveringsschap.

De grootte van het belang is moeilijk vast te stellen. De draagkracht en het belang zal per geval verschillen. Om precedentwerking te voorkomen is een zo veel mogelijk gelijke benadering echter nodig.

Het zuiveringsschap gaat er vanuit dat **de meerkosten boven de f 25.000,00 per project gelijkelijk worden verdeeld over de belanghebbenden.**

5.1.3 Aanleg riolering in (niet) kwetsbare gebieden

Volgens het provinciale beleid moeten alle "urgent te rioleren panden" zonder meer door en op kosten van gemeenten worden gerioleerd.
Bij kwetsbare en niet kwetsbare gebieden liggen de omslagpunten lager dan f 25.000,00. Indien de kosten voor aanleg van riolering boven het omslagpunt liggen hoeft volgens het provinciale beleid niet per definitie riolering te worden aangelegd. De keuze voor de oplossing wordt gemaakt in het maatwerkoverleg. Naast riolering kan dit ook een alternatief (CBA of IBA) zijn.

tabel 5.3: omslagpunten in niet kwetsbare en kwetsbare gebieden

grondsoort	omslagpunt niet kwetsbaar en kwetsbaar [1]	ruimte tussen omslagpunt en f 25.000
zand	f 18.905	f 6.095
klei	f 21.285	f 3.715
veen	f 23.675	f 1.325

[1] omslagpunten zijn voor beide categorieën even hoog;
- bedragen per aansluiting (3 v.e.),prijspeil 1995, bedragen worden regelmatig geëvalueerd, voor het eerst in 2000;
- grotere lozingen moeten naar evenredigheid worden beoordeeld. Omslagpunten worden daarmee evenredig hoger (bijvoorbeeld 10 v.e.: factor 10/3)

De meeste "dichte" lintbebouwingen zijn reeds gerioleerd of vallen in de categorie "urgent te rioleren gebieden". Het is daarom niet te verwachten dat daarbuiten nog veel panden beneden de f 25.000,00 kunnen worden aangesloten.

Vanuit de waterkwaliteit gezien is de aanleg van riolering de beste oplossing. In dit geval wordt een bestaande lozing immers 100% gesaneerd. Indien riolering te realiseren is voor een bedrag dat lager of gelijk is aan mogelijke alternatieven moet dus altijd voor riolering gekozen worden. Kost aanleg van riolering meer dan een alternatief dan kan het alternatief eventueel ook een oplossing zijn (bijvoorbeeld een CBA).

Hoewel vanuit de omslagpuntgedachte de aanleg van riolering boven het omslagpunt en onder de f 25.000,00 financieel gezien niet per definitie de beste oplossing is, ziet het zuiveringsschap dat wel als meest gewenste oplossing voor de waterkwaliteit.

Met name in het buitengebied dat ver gelegen is van bestaande riolering is de kans aanwezig dat CBA's (of in uitzonderlijke gevallen IBA's) worden voorgesteld. Het zuiveringsschap is verantwoordelijk voor de aanleg en het beheer van CBA's. De kosten die dit met zich meebrengt zouden ook anders ingezet kunnen worden, bijvoorbeeld door dit bedrag te besteden aan de aanleg van riolering.

Het zuiveringsschap is bereid bij te dragen in de aanleg van riolering per project tot een bedrag van f 33.000,00 per aansluiting. Het zuiveringsschap gaat er daarbij vanuit dat de gemeente de eerste f 25.000,00 voor haar rekening neemt.

Voorwaarde daarbij is wel dat er consensus is over de aanpak van het gehele buitengebied van de gemeente.

Het zuiveringsschap gaat er hierbij vanuit dat projecten die minder dan f 25.000,00 per aansluiting bedragen ook van riolering worden voorzien. Ook indien de kosten hoger zijn dan het vastgestelde omslagpunt. Omdat het aantal panden dat in deze categorie valt betrekkelijk gering zal zijn en omdat het zuiveringsschap wel bij zal dragen in de projecten die in de categorie tussen f 25.000 en f 33.000 vallen is het de verwachting dat gemeenten hiertoe bereid zullen zijn.

5.1.4 Geen bijdrage met terugwerkende kracht

De regeling gaat in op 28 april 1998. Het zuiveringsschap zal **geen bijdrage toekennen aan projecten die voor dit moment van riolering zijn voorzien.**
Het zuiveringsschap onderkent dat dit mogelijk door een aantal gemeenten kan worden opgevat als een negatief signaal voor voortvarend gedrag. Er zitten echter teveel praktische problemen aan het toepassen van de regeling met terugwerkende kracht.

Het zuiveringsschap zal zich evenwel tijdens het maatwerkoverleg bij deze gemeenten wat ruimhartiger opstellen, voor zover de beperkte ruimte van het beleid dit toelaat.

5.1.5 Wijze van kostenbepaling en bepaling eventuele bijdrage

Kostenbepaling (vooraf)

De gemeente is verantwoordelijk voor het opstellen van een Rioleringsplan buitengebied. Dit houdt in dat de gemeente ook de kosten moet bepalen voor de aanleg van riolering en eventueel alternatieven.
Een reële kostenraming is daarbij van groot belang omdat op grond daarvan in alle gevallen wordt besloten om al dan niet riolering aan te leggen.

Over de wijze van kostenraming dient daarom vooraf overeenstemming te zijn. Het zuiveringsschap gaat uit van de volgende wijze:

- open, volledig gedocumenteerde kostenraming;
- toerekening volgens de provinciale uitgangspunten;
- één aansluiting wordt gezien als één lozer. Uitgangspunt is de WVO-heffing. Dit betekent dat een perceel waarop zowel een woning als een bedrijf staat wordt gezien als twee aansluitingen;
- het ontwerp moet voor wat betreft de aanvoer naar de afvalwaterzuiveringsinrichting en de vuiluitworp uit het rioolstelsel op oppervlaktewater, zoals via nooduitlaten, voldoen aan de criteria die het zuiveringsschap daarvoor hanteert. Zie hiervoor de nota "aanbevelingen voor de toetsing van gemeentelijk rioleringsbeleid in West Nederland" van de Werkgroep Riolering West Nederland;
- in ieder geval volgens de leidraad modules C1200 en D1100;
- mogelijk alternatieve raming (methode adviesbureau) is altijd mogelijk als aanvullende berekening;
- indien mogelijk/wenselijk op basis van een concrete prijsaanbieding.

Het zuiveringsschap zal steekproefsgewijs de berekeningen controleren.

Bepaling clustergrootte/projecten

In het algemeen ligt het niet voor de hand om de kosten per individuele aansluiting te bepalen. Meestal gaat het om logisch bij elkaar horende groepen van bebouwing zoals een lintbebouwing.
De bepaling van de clustergrootte gaat van grof naar fijn:

1. In eerste instantie moeten de clusters op basis van ligging en lokale gebiedskennis benoemd worden.
2. Daarna moeten de kosten per cluster en de gemiddelde aansluitkosten worden bepaald.
3. Op basis van de uitkomsten moet het vervolgens mogelijk zijn om de grootte van de cluster nog te veranderen met als doel **zo veel mogelijk aansluitingen te realiseren** binnen de vastgestelde financiële omslagpunten en drempelbedragen.
4. Daarna wordt de kostenverdeling per project vastgesteld op basis van gemiddelde aansluitkosten.

N.B. De situatie per cluster kan worden heroverwogen (op een later tijdstip) wanneer nieuwe lozingen worden toegevoegd.

Zelfwerkzaamheid

De werkelijke kosten voor aanleg van riolering kunnen aanmerkelijk worden verlaagd indien samen met betrokken bewoners wordt afgesproken dat bepaalde onderdelen door zelfwerkzaamheid kunnen worden gerealiseerd. Het zuiveringsschap zal waar mogelijk de inzet van zelfwerkzaamheid bevorderen.

Voorwaarde is wel dat de aanleg van de riolering en van de huisaansluitingen (bijvoorbeeld afkoppelen hemelwater) volgens voorschriften geschiedt en gecontroleerd wordt.

Figuur 5.1: voorbeelden van zelfwerkzaamheid

Lozingen op de rivier verleden tijd

Ouderkerk — De bewoners van de Dorpsstraat in Gouderak hadden zaterdag alle reden om een feestje te vieren. Door gezamenlijk de schouders eronder te zetten en een maand lang te graven, passen en meten, hebben ze zichzelf ettelijke duizenden guldens bespaard. Samen met de aannemer en de gemeente hebben de bewoners een riool aangelegd dat uitkomt op het gemeentelijk hoofdriool. De rioolaansluiting werd in werking gesteld met het openen van een afsluiter door gedeputeerde T. Jansen en burgemeester T. Bakkers van Ouderkerk.

'Tot voor kort loosden de woningen nog op de Hollandsche IJssel en dat was niet echt een wenselijke situatie. Zeker niet omdat er een megamilieuproject is gestart dat er voor moet zorgen dat de Hollandsche IJssel weer schoon wordt. Een onderdeel van deze sanering is het beëindigen van de lozingen op de rivier door bedrijven en huishouders.

Vanaf zaterdag is er dus een lozing minder want het lozingswater van de Dorpsstraatbewoners gaat voortaan het hoofdriool in. Het aanleggen van een riolering voor de buitendijkse woningen ten westen van de Veerstoep is een kostbare zaak. Zowel voor de bewoners als voor de gemeente. Met hun doe-het-zelfactie ontlopen de bewoners echter een forse financiële last.

Het rioleringsproject is een van de 35 deelprojecten uit het Startcontract van het Hollandsche IJsselproject. Op het moment is nog een aantal projecten in uitvoering, zoals het baggeren van de vaargeul waarmee zo'n 600.000 kuub verontreinigd slib uit de rivier verdwijnt, en het uitbreiden van de zuiveringsinstallatie voor afvalwater aan het Nieuwerkerkse Kortenoord.

Sinds zaterdag lozen de bewoners van de Dorpsstraat in Gouderak ri... putseerde T. Jansen (r.) en burgemeester T. Bakkers (l.) draaiden een ... verbinding een feit werd. Foto Peter Molkenboer

Bij aanleg/vervanging nutsleidingen of wegreconstructies/ ontstaan nieuwe lozingen
Indien nutsleidingen worden aangelegd of worden vervangen kan aanzienlijk bespaard worden op de aanlegkosten voor riolering. Daarom dient een gemeente bij het opstellen van het plan buitengebieden bij alle relevante nutsbedrijven en wegbeheerders na te gaan of en zo ja wanneer in het ongerioleerd buitengebied werzaamheden zijn voorzien. Indien dit het geval is, dient daarmee in het plan buitengebieden rekening te worden gehouden.

Na vaststelling van het plan buitengebieden dient een gemeente jaarlijks deze informatie te actualiseren. Op grond hiervan is het mogelijk dat alsnog riolering wordt aangelegd ook als daartoe in het (eerste) maatwerkoverleg niet is besloten. Dit is bijvoorbeeld het geval bij het ontstaan van nieuwe lozingen. In deze gevallen dient wel meegenomen te worden dat particulieren inmiddels al wel voorzieningen conform het Lozingenbesluit hebben getroffen zoals de aanleg van een verbeterde septictank. Dit hoeft overigens niet te betekenen dat afgezien wordt van de aanleg van riolering maar dat met de belangen van de bewoners (kapitaalsvernietiging, moment van aansluiting) rekening wordt gehouden.

Verrekening (achteraf)
Uitbetaling van bijdragen vindt plaats:
- per project;
- na aanleg, aan het einde van een kalenderjaar;
- op basis van werkelijke kosten;
- met een maximum van f 8.000,00 in de (niet) kwetsbare gebieden en met een maximum van het toegezegde bedrag in zeer kwetsbare gebieden.

5.1.6 Voorwaarden zuiveringsschap bij een eventuele bijdrage
Naast de voorgestelde bijdragen gelden in het algemeen de volgende voorwaarden:
- gemeente, zuiveringsschap en eventueel andere belanghebbenden moeten over de gehele aanpak van het buitengebied in het kader van de zorgplicht volledige overeenstemming hebben. Bij het ontbreken van overeenstemming over de totale aanpak zal het zuiveringsschap niet bijdragen in deelprojecten.
- het zuiveringsschap moet ingestemd hebben met een actueel GRP. In dit GRP dient het overeengekomen beleid te zijn opgenomen, dan wel daarvoor voldoende ruimte te bieden. Indien dat niet het geval is moet de gemeente aangeven dat het beleid buitengebieden in een volgend GRP onverkort zal worden opgenomen.
- aansluiting moet plaatsvinden binnen de overeengekomen termijnen.
- de regeling geldt alleen voor sanering van lozingen op oppervlaktewater in beheer van het zuiveringsschap.
- uitbetaling geschiedt aan het einde van een kalenderjaar op basis van werkelijke kosten met een maximumbedrag (zie vorige paragraaf).
- jaarlijks vindt een evaluatie plaats van de voortgang.

5.2 CBA's/IBA's

5.2.1 Algemeen
Werking en kosten
Een IBA (Individuele Behandelingsinstallatie van Afvalwater) is een kleine afvalwaterzuiveringsinstallatie die geschikt is voor het behandelen van voornamelijk huishoudelijk afvalwater.
Een septictank is geen IBA. De capaciteit van een IBA kan variëren van 1 tot 200 v.e.

De werking van een IBA is gebaseerd op de biologische afbraak van de vervuiling in het afvalwater. De kwaliteit van het effluent van een IBA is afhankelijk van het systeem. De meeste IBA-systemen breken voornamelijk CZV, BZV en N-Kj af. Met uitzondering van helofytenfilters vindt nagenoeg geen verwijdering plaats van N-totaal en P-totaal. Om de waterkwaliteitsdoelstellingen van het ontvangende oppervlaktewater te bereiken c.q. te behouden is juist de verwijdering van deze componenten (N-totaal en P-totaal) van belang. Op dit moment zijn de leveranciers van de IBA-systemen aan het onderzoeken hoe hun systemen kunnen worden geoptimaliseerd om ook N-totaal en P-totaal te verwijderen. Deze onderzoeken zijn echter pas opgestart.

In de volgende tabel is het zuiveringsrendement van een septictank van 6m^3 en verschillen IBA-systemen weergegeven.

tabel 5.4: zuiveringsrendementen [1] IBA's en een septictank van 6 m^3

	zuiveringsrendement (%)			
systeem	BZV	N-Kj	N-totaal	P-totaal
septictank 6 m^3	40	15	15	15
helofytenfilter (IBA)	90-99	80-90	90-95	>95
biorotor (IBA)	85-90	80	-	-
oxidatiebed (IBA)	90-95	60-75	5-10	50-80
submerged bed (IBA)	90-95	80-90	-	-
actiefslibsysteem (IBA)	80-90	75-85	-	-

[1] stand van zaken najaar 1997

Onder een geclusterde IBA (CBA) wordt verstaan een installatie voor de verwerking van afvalwater van meerdere percelen, die een groter belasting heeft dan de vervuiling van ongeveer drie gemiddelde lozingen (dus vanaf 10 v.e.)

De investeringskosten voor een CBA zijn afhankelijk van de systeemkeuze en de capaciteit. Onderstaand is een indicatie gegeven van de investeringskosten en exploitatiekosten voor systemen van verschillende capaciteiten. Ook zijn de contante waarden voor investering en exploitatie van CBA's van verschillende capaciteiten weergegeven. Deze bedragen hebben gediend ter onderbouwing van de hoogte van de bijdrage van het zuiveringsschap voor de aanleg van riolering in plaats van de aanleg en het beheer van CBA's (zie paragraaf 5.1.3).

tabel 5.5: kosten CBA's en IBA's

	installatie 10 v.e.	installatie 20 v.e.	installatie 50 v.e.
investeringskosten	13.500 - 26.500	20.500 - 34.000	43.500 - 67.500
exploitatiekosten	4.400 - 5.300	5.100 - 6.500	7.400 - 8.870
exploitatiekosten per ve*	440 - 530	510 - 650	740 - 887
contante waarde	49.300 - 60.800	58.500 -74.600	84.900 - 101.700
contante waarde per v.e.	4.900 - 6.100	2.900 - 3.700	1.700 - 2.000
contante waarde per aansluiting a 3 v.e.	14.700 - 18.300	8.700 - 11.100	5.100 - 6.000

* De exploitatiekosten voor een awzi van ZHEW bedragen f 62,16 per v.e.

Algemene beleidsuitgangspunten

Er is landelijk nog maar weinig ervaring met de aanleg en het gebruik van CBA's en IBA's. Aan certificering wordt momenteel gewerkt maar dit is nog (lang) niet operationeel. Daarnaast hecht het zuiveringsschap de hoogste prioriteit aan de aanleg van riolering waar overeengekomen in het maatwerkoverleg.
Daarom zal het zuiveringsschap de realisatie van CBA's en IBA's vooralsnog (zie paragraaf 5.4) niet actief stimuleren. Het zuiveringsschap zal slechts bij uitzondering de realisatie van IBA's en CBA's op korte termijn bevorderen. Deze uitzonderingen kenmerken zich door bijzondere waterkwaliteitsdoelstellingen (bijvoorbeeld in zeer kwetsbare of

kwetsbare gebieden), daar waar nieuwe lozingen onder voorwaarden worden toegestaan (zie paragraaf 6.1) en/of locaties waar met de inzet van een CBA een aanzienlijke en gewenste verbetering van de waterkwaliteit mag worden verwacht. Bij de keuze of een CBA in een specifiek geval gewenst is spelen bedrijfseconomische overwegingen tevens een rol (doelmatigheid oplossing).

De waterkwaliteitsbeheerders hebben ermee ingestemd om aanleg, beheer en onderhoud van geclusterde IBA's (CBA's) op zich te nemen.

Een lozing < 10 v.e. met behulp van een IBA, waarvan het rendement groter of gelijk is aan dat van een septictank van 6 m^3, valt onder het Lozingenbesluit WVO huishoudelijk afvalwater. Indien particulieren zelf tot aanschaf van een IBA overgaan zal het zuiveringsschap, onder voorwaarden, daarmee instemmen.

Met andere woorden: er moet geïnventariseerd worden waar met de inzet van een CBA (of IBA) nog een aanmerkelijke winst voor de waterkwaliteit te bereiken is, of waar sprake is van een doelmatiger oplossing.

De provincie gaat ervan uit dat de gemeente maximaal f 25.000,00 inclusief de eigen bijdrage van de lozer, bijdraagt in het realiseren van een CBA of IBA. Dit is overigens exclusief de kosten voor het realiseren van de huisaansluiting (kosten lozer).

5.2.2 Wanneer CBA's?

Hoewel het algemene uitgangspunt is om zo min mogelijke alternatieven in de vorm van IBA's of CBA's na te streven, indien geen riolering wordt aangelegd, zijn in de volgende situaties CBA'S denkbaar.

In zeer kwetsbare gebieden:

1. Indien sprake is van lozing op (zeer) kwetsbaar water en indien de lozing in aard en omvang een belemmering vormt voor het bereiken van de gewenste waterkwaliteitsdoelstellingen.

2. Indien de aanleg van een CBA daarin een oplossing biedt (bereiken doelstellingen) Dit zal namelijk niet in iedere situatie het geval zijn. Als het waterkwaliteitsprobleem vooral bestaat uit een zuurstofprobleem kan een CBA een uitstekende oplossing zijn. Voor zuurstofbindende stoffen bereiken CBA's namelijk een hoog zuiveringsrendement. Als er echter sprake is van een eutrofieringsprobleem dan kunnen de meeste IBA's slechts voor een klein deel bijdragen in de oplossing van het probleem. Met uitzondering van het helofytenfilter zijn de zuiveringsrendementen voor fosfaat en stikstof bij CBA's beduidend lager dan die voor zuurstofbindende stoffen.

3. Indien de aanleg van een CBA daarbij een (maatschappelijk) doelmatiger oplossing is van de aanleg van IBA's bij de individuele lozers.

In alle overige gebieden:

1. Indien er sprake is van grote concentraties bebouwing waarvoor het te duur is om riolering aan te leggen en waar met de inzet van een CBA een aanmerkelijke winst voor de waterkwaliteit te behalen is. Overigens heeft de inzet van een CBA de voorkeur boven een IBA.

2. Indien de aanleg van een CBA om andere redenen doelmatiger wordt bevonden dan de realisatie van andere voorzieningen.

Verantwoordelijkheden
Indien uit het maatwerkoverleg volgt dat op bepaalde locaties CBA's moeten komen zal het zuiveringsschap deze realiseren en beheren.

De gemeente is verantwoordelijk voor de aanleg van de openbare riolering waarmee het afvalwater naar de CBA wordt gevoerd. In de praktijk zal worden getracht dat alle werkzaamheden in één bestek onder gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeente en zuiveringsschap plaatsvinden. Dit garandeert een goede afstemming van de werkzaamheden en het streven naar laagst maatschappelijke kosten. Verrekening vindt dan vervolgens plaats op basis van het provinciaal beleid (maximaal f 25.000,00 per aansluiting van 3 v.e. voor gemeente).

5.2.3 Wanneer IBA's?
Indien geen riolering wordt aangelegd en CBA's geen redelijk alternatief blijken, zijn in de volgende situaties IBA's denkbaar/nodig:

1. Indien sprake is van lozing op (zeer) kwetsbaar water en indien de lozing in aard en omvang een belemmering vormt voor het bereiken van de gewenste waterkwaliteitsdoelstellingen.

2. Indien de aanleg van een IBA daarin een oplossing biedt (bereiken doelstellingen). Dit zal namelijk niet in iedere situatie het geval zijn. Als het waterkwaliteitsprobleem vooral bestaat uit een zuurstofprobleem kan een IBA een uitstekende oplossing zijn. Voor zuurstofbindende stoffen bereiken IBA's namelijk een hoog zuiveringsrendement. Als er echter sprake is van een eutrofieringsprobleem dan kan een IBA slechts voor een klein deel bijdragen in de oplossing van het probleem. De zuiveringsrendementen voor fosfaat en stikstof zijn bij IBA's beduidend lager dan die voor zuurstofbindende stoffen.

3. Indien de lozer de voorkeur geeft aan een IBA geschiedt aanleg en beheer wel op kosten van de lozer.

Verantwoordelijkheden
Indien in het maatwerkoverleg wordt overeengekomen dat op bepaalde locaties IBA's moeten komen zullen de lozers deze zelf moeten realiseren. Het Lozingenbesluit WVO huishoudelijk afvalwater biedt hiertoe de mogelijkheid. Het zuiveringsschap is verantwoordelijk voor de uitvoering van dit besluit. In het verlengde hiervan dienen in beginsel alle kosten voor aanleg en beheer voor rekening van de lozer te zijn.
Het provinciale beleid gaat er evenwel vanuit dat vanuit het gelijkheidsbeginsel de eerste f 25.000,00 (inclusief de eigen bijdrage van de lozer) voor rekening van de gemeente is. Als de kosten hoger zijn dan f 25.000,00 is het zuiveringsschap bereid deze meerkosten, samen met eventueel andere belanghebbenden voor zijn rekening te nemen. Dit is in het algemeen alleen het geval bij zeer kwetsbare gebieden. Dit met een maximum van de totaalkosten van de in het provinciale beleid genoemde omslagpunten (zie tabel 5.1).

5.2.4 Eigen initiatief
Een lozing < 10 v.e. met behulp van een IBA, waarvan het rendement groter of gelijk is aan dat van een septictank van 6 m^3 , valt onder het Lozingenbesluit huishoudelijk afvalwater. Indien iemand op eigen initiatief zo'n IBA plaatst kan het zuiveringsschap hieraan nadere eisen stellen. Het zuiveringsschap zal deze ontwikkeling niet actief stimuleren.

Indien meerdere lozers initiatief nemen voor het realiseren van een CBA zal het zuiveringsschap het verzoek beoordelen. In dergelijke gevallen zal het zuiveringsschap een keuze maken of alleen een vergunning wordt verleend of dat het zuiveringsschap het initiatief overneemt. In beide gevallen is een WVO-vergunning nodig.

Hierbij spelen de volgende overwegingen:

Algemeen
- Deze CBA's komen niet voort uit het maatwerkoverleg.
- CBA's (>10 v.e.) hebben een WVO-vergunning van het zuiveringsschap nodig. In deze vergunning is de vergunninghouder aansprakelijk voor de lozing. In het geval van een CBA zijn meerdere lozers aangesloten. Dit moet afdoende geregeld zijn.
- Het effluent van de CBA is kwalitatief beter dan van een septictank.
- Indien een CBA niet meer functioneert door slecht beheer/onderhoud is de kwaliteit van het effluent slechter dan van een septictank (bijvoorbeeld: uitspoeling biologie).

5.3 6 m³ Septictank

De provincie stelt dat een IBA-min de voorkeur heeft boven een septictank van 6 m³ (verbeterde septictank) omdat de kosten vergelijkbaar zijn en een IBA-min (een IBA met een lager rendement) een hoger zuiveringsrendement heeft. Het zuiveringsschap deelt, samen met andere kwaliteitsbeheerders, deze generieke voorkeur niet.

Belangrijkste motivatie hiervoor is dat het zuiveringsschap bedenkingen heeft tegen de werking en de gevoeligheid van deze systemen, de toegevoegde waarde voor de waterkwaliteit niet altijd aanwezig is. Tevens kan het zuiveringsschap deze systemen lang niet altijd afdwingen (zie onder andere paragraaf 2.2).

Aangezien de meest urgente gevallen binnen de drempelbedragen worden gesaneerd, dan wel zich binnen de "te rioleren gebieden" bevinden is het niet noodzakelijk om op grote schaal IBA's na te streven in het kader van een algemene emissiereductie. Gelet op bovenstaande bedenkingen wordt het volgende voorgesteld:

als niet voor de aanleg van riolering (of bij uitzondering een IBA of CBA) is gekozen, zal het zuiveringsschap conform het Lozingenbesluit handelen. Dit komt neer op een voorziening van minimaal een septictank van 6 m³ te realiseren door en op kosten van de lozer.

Deze benadering betekent dat gemeente en zuiveringsschap in de realisatie daarvan geen bijdragen zullen leveren. Het maatwerkoverleg geeft voldoende ruimte om de voorgestelde lijn te volgen.

5.4 Fasering

Nadat overeenstemming is bereikt over de oplossingen in het buitengebied zal vervolgens een afspraak moeten worden gemaakt over de prioritering/fasering van de projecten. Belangrijke uitgangspunten hierbij zijn:
- volgens Lozingenbesluit WVO huishoudelijk afvalwater moeten bewoners uiterlijk in 2005 een adequate voorziening hebben. Indien na dit moment riolering wordt aangelegd kunnen hierdoor complicaties optreden (kapitaalsvernietiging, moment van aansluiting, draagvlak/onbegrip). Het Lozingenbesluit kent een overgangstermijn van vijf jaar;
- "urgent te rioleren gebieden" hebben reeds zeer hoge prioriteit vanuit waterkwaliteit;
- IBA's en CBA's staan nog in de kinderschoenen. Waar vanuit de waterkwaliteit niet strikt noodzakelijk ontwikkelingen afwachten (techniek, controle, handhaving,

- kosten);
- daar waar in het maatwerkoverleg locaties van CBA's en IBA's worden beschreven zullen deze in beginsel pas na 2002 worden gerealiseerd. De tijd tot 2002 kan vervolgens worden benut om alle potentiële locaties te inventariseren en waar nodig aanvullend onderzoek te doen. Dit betekent dat betrokken partijen wel (financieel) rekening houden met het realiseren van deze voorzieningen;
- indien door samen te werken met andere maatregelen een goedkoper oplossing kan worden gerealiseerd (afstemming met bijvoorbeeld nutsbedrijven of wegbeheer) gaat dat altijd voor.

Daarom wordt in beginsel de volgende prioritering en fasering voorgesteld:

tabel 5.6: prioritering en fasering

prioriteit	categorie	periode
1	planvorming	1998-1999
2	aanleg riolering in "urgent te rioleren gebieden"	voor 2001
3	aanleg riolering bij bedrag < omslagpunt	voor 2003
4	aanleg riolering bij bedrag< f 25.000,00	voor 2003
5	realisatie CBA's	2003-2005
6	realisatie IBA's in het kader van Lozingenbesluit (in zeer kwetsbare gebieden mogelijk eerder)	2003-2005
7	realisatie IBA's op eigen initiatief	voor 2005

6 Bijzondere projecten/situaties

6.1 Nieuwe lozingen

Huidig beleid
Het huidige beleid van het zuiveringsschap inzake nieuwe lozingen van huishoudelijk afvalwater in oppervlaktewater is (sinds 1990) vastgelegd in het IWBP-I. In de praktijk komt dit beleid erop neer dat geen nieuwe lozingen worden toegestaan, tenzij het een lozing betreft vanuit een woning bij een agrarische activiteit.
In de dagelijkse praktijk wordt het zuiveringsschap circa 100-150 keer per jaar geconfronteerd met nieuwbouw in het buitengebied. Mede vanwege het terughoudende beleid van het zuiveringsschap worden uiteindelijk per jaar circa 10 vergunningen verleend voor een directe lozing in oppervlaktewater. In de overige gevallen is alsnog een aansluiting op de gemeentelijke riolering gerealiseerd, is het afvalwater opgevangen in de aanwezige mengmestkelder of is gekozen voor andere alternatieven.

Knelpunten in de toepassing van het huidige beleid worden veroorzaakt doordat gemeenten een verschillende invulling geven van het begrip "agrarische activiteit" voor bouwen in het buitengebied en voorts door het niet tijdig informeren van de lozer (over het beleid van het zuiveringsschap) of van het zuiveringsschap (over het realiseren van nieuwbouw in het buitengebied).

Lozingenbesluit WVO huishoudelijk afvalwater
Uitgangspunt van het op 1 maart 1997 in werking getreden "Lozingenbesluit WVO huishoudelijk afvalwater" is, dat nieuwe lozingen van beperkte omvang (< 10 v.e.) binnen 40 meter vanaf de riolering niet zijn toegestaan en dat voor beperkte nieuwe lozingen buiten 40 meter een WVO-vergunning benodigd is. Voor omvangrijke nieuwe lozingen (tussen 10 ve en 200 v.e.) gelden grotere afstandscriteria tot de gemeentelijke riolering (zie ook hoofdstuk 2.2).
De waterkwaliteitsbeheerder kan bij de vergunningverlening zijn eigen beleid hanteren. Dat houdt in dat de lozing kan worden verboden, dan wel dat nadere of strenge eisen aan de lozing kunnen worden gesteld.

Provinciaal beleid
In het provinciale ontheffingenbeleid is opgenomen dat voor nieuwe lozingen wordt uitgegaan van het aanleggen van riolering. Voor individuele nieuwe panden in het buitengebied moeten de waterkwaliteitsbeheerders in uitzonderlijke gevallen de waterkwaliteitsbenadering toepassen als een lozing onvermijdelijk is. **In principe dus geen nieuwe lozingen in het buitengebied.** Dit beleid is tot stand gekomen mede onder druk van de waterkwaliteitsbeheerders.

Voorstel nieuw beleid
1. Het zuiveringsschap zal zich er door middel van pro-actief beleid naar provincie en met name gemeenten maximaal voor inspannen, dat bij het vaststellen van functies en bestemmingen, alsmede bij het toepassen daarvan in individuele gevallen, ook integraal de waterkwaliteitsaspecten worden meegewogen. Uitgangspunt is dat nieuwe lozingen zoveel mogelijk worden voorkomen. Hiermee sluit het zuiveringsschap aan bij het beleid van de provincie en wordt de nevenschikkende rol van het waterbeheer aan het ruimtelijk beleid onderstreept.

2. Indien een gemeente, na de afweging als bedoeld onder 1, een bouwvergunning verstrekt, zal het beleid van het zuiveringsschap ten aanzien van de potentiële nieuwe lozing gelijk zijn aan het beleid zoals geformuleerd voor bestaande lozingen.

Uitzondering hierop is, dat het zuiveringsschap geen bijdrage verleent bij de aanleg van riolering. In het geval van niet-kwetsbaar en kwetsbaar gebied wordt de gemeente verantwoordelijk gehouden om riolering aan te leggen tot een bedrag van maximaal f 33.000,00 (bij bestaande lozingen bedraagt dit maximaal f 25.000,00 kosten voor de gemeente en maximaal f 8.000,00 kosten voor het zuiveringsschap). Voor het overige wordt kortheidshalve verwezen naar hoofdstuk 5 en de beslisboom "hoofdlijnen strategie" in hoofdstuk 7.

3. Voor tijdelijke lozingen (onder andere bouwketen) wordt nagegaan of maatschappelijk aanvaarde alternatieven voor handen zijn (zoals chemische toiletten, afvoer per as). Indien deze voorhanden zijn, wordt geen lozing toegestaan.

4. Bij veehouderijbedrijven met een mengmestkelder van voldoende opvangcapaciteit zal vooralsnog worden geadviseerd de lozing in deze voorziening op te vangen. Wel zal de betrokkene door het zuiveringsschap worden gewezen is op de KKM (Keten Kwaliteit Melk, de ISO-certificering van de zuivelindustrie). Uiteraard kan een dergelijk advies alleen worden verstrekt zolang de wet- en regelgeving het uitrijden over het land toestaat.

5. Indien het zuiveringsschap wordt geconfronteerd met nieuwe lozingen of verplaatsing van bestaande lozingen als gevolg van grote infrastructurele werken (landinrichting/ ruilverkaveling, aanleg snelwegen en spoorwegen, dijkversterking) zullen de lozingen in principe niet worden toegestaan. De aanleg van riolering dient te worden gecombineerd met de aanleg van andere nutsleidingen en van infrastructuur.

6. Het zuiveringsschap zal nieuwe lozingen via een septictank van 6 m^3 tijdelijk toestaan indien de gemeente schriftelijk aangeeft dat binnen 3 jaar na de aanvraag gemeentelijke riolering wordt aangelegd of indien uit het maatwerkoverleg met de gemeente blijkt dat uiterlijk in 2005 gemeentelijke riolering wordt aangelegd.

7. Voor lozingen van afvalwater afkomstig van bedrijfsactiviteiten zal dezelfde afwegingssystematiek worden gehanteerd als bij lozingen van huishoudelijk afvalwater.

8. In alle gevallen waarin van het bovenstaande wordt afgeweken, zal door het zuiveringsschap een aparte afweging worden gemaakt.

6.2 Kleine kernenregeling

De kleine kernenregeling is vastgesteld in de verenigde vergadering van het zuiveringsschap van 21 maart 1985 (zie bijlage 1). De regeling is nooit ingetrokken. In het kort houdt de regeling in dat het zuiveringsschap bijdraagt in de kosten van een vervangend zuiveringstechnisch werk. Omdat het niet doelmatig is om bij deze kleine kernen een aparte afvalwaterzuiveringsinrichting te realiseren, verzorgt het zuiveringsschap het transport van afvalwater naar een bestaande zuivering of een gerioleerd gebied.
De kleine kernenregeling hanteert de volgende criteria:

- de minimale omvang van een kleine kern is in deze regeling gedefinieerd op 150 v.e.;
- de kern heeft een blijvend geïsoleerde ligging. (Beschouwd als zelfstandige woonkern op een afstand van meer dan ca. 600 m van bestaande kern/riolering.)

In 1985 is op basis van deze criteria een aantal gebieden geselecteerd die voor deze regeling in aanmerking kwamen. Voor deze projecten is destijds een specifieke kredietaanvraag ingediend en geaccordeerd. Na afsluiting van de projecten zijn de definitieve kosten verrekend. Op één na zijn de destijds genoemde projecten uitgevoerd.

Er zijn nauwelijks meer ongerioleerde kleine kernen volgens bovengenoemde criteria aanwezig. Verder voorziet deze nota (in het kader van ontheffingenbeleid) reeds in bijdragen die op een andere wijze zijn onderbouwd vanuit een waterkwaliteitsbenadering (dubbelop niet nodig).

Besluit:

- **Het zuiveringsschap trekt formeel de kleine kernenregeling in.**

- **Bestaande afspraken/toezeggingen zal het zuiveringsschap respecteren.**
  Betrokken gemeenten kunnen echter bij de projecten waar het om gaat niet gebruik maken van zowel een bijdrage volgens de kleine kernenregeling als de bijdragen zoals voorgesteld in deze nota. Het betreft twee gemeenten waarbij totaal maximaal circa 600.000 is toegezegd.

6.3 Lokale knelpunten

Iedere lozing via een septictank (of een IBA/CBA) betekent een flinke lokale belasting van het oppervlaktewater, zeker als het ontvangend water klein is. Indien de lozing op een klein water (zeer ondiep, stagnant zoals een kopsloot) plaatsvindt geeft dit een zeer slechte waterkwaliteit met eventueel stankproblemen en/of problemen voor veedrenking of wellicht zelfs de volksgezondheid. Op grotere afstand van een dergelijke verspreide lozing vinden we het effect van de lozing vaak niet meer terug.

Het provinciale beleid geeft aan dat in de gebieds- en locatiegerichte verfijning aan dit punt aandacht moet worden geschonken. Het zuiveringsschap zal dit soort locaties in het kader van het maatwerkoverleg in beeld brengen.

Waar deze gevallen zich voordoen zal in eerste instantie de lozer worden aangesproken op de slechte situatie en suggesties doen voor de verbetering daarvan.
Indien de verbetering een meer algemeen belang dient zal in voorkomende gevallen in overleg met betrokkenen een voorstel tot verbetering van de lokale situatie worden uitgewerkt. De lozer/eigenaar speelt hierbij ook een belangrijke rol. Indien gemeente en zuiveringsschap overgaan tot verbetering van de situatie moet, middels een overeenkomst met lozer/eigenaar deze nieuwe situatie worden vastgelegd.

7 Strategie

7.1 Inzet zuiveringsschap

Algemene uitgangspunten

1. **Algemeen doel:**
   Het algemene doel is biologisch gezond oppervlaktewater dat tevens voldoet aan de toegekende functiedoelstellingen. Vanuit de huidige ongezuiverde lozingen kan deze doelstelling nader worden geformuleerd:

2. **Specifiek doel:**
   De lozingssituatie mag geen belemmering meer vormen voor het bereiken van de toegekende waterkwaliteitsdoelstellingen.

3. De beste oplossing om de waterkwaliteit in ongerioleerde gebieden te verbeteren is de aanleg van riolering. De inzet van het zuiveringsschap in het maatwerkoverleg is erop gericht om zoveel mogelijk ongerioleerde panden aan te sluiten op de riolering.

4. Bij resterende (blijvende) lozingen in oppervlaktewater zal het zuiveringsschap zelf nagaan in hoeverre deze acceptabel zijn. Dit bepaalt mede de inzet van het zuiveringsschap voor een bepaalde vorm van alternatieve voorzieningen.

Systeemkeuze en kostenverdeling

Het zuiveringsschap streeft de volgende eindsituatie na:

1. De aanleg van riolering in alle "urgent te rioleren gebieden" (ongeacht de kosten) en gebieden die beneden f 25.000,00 (maximum bijdrage gemeenten) kunnen worden gerioleerd.

2. De aanleg van riolering bij panden in (niet) kwetsbare gebieden, die tussen de f 25.000,00 en f 33.000,00 kunnen worden aangesloten. Hiervan is de eerste f 25.000,00 voor rekening van de gemeente. Het zuiveringsschap zal het resterende bedrag tot maximaal f 8.000,00 bijdragen.

3. Waar niet wordt gerioleerd in het algemeen de realisatie van de meest eenvoudige voorziening (ic 6 m^3 septictank) door de lozer, conform Lozingenbesluit.

4. Bij uitzondering de realisatie van aanvullende voorzieningen (CBA's of IBA's) alleen in (zeer) kwetsbaar gebied en waar dit vanuit waterkwaliteit beslist noodzakelijk blijkt.

5. Bij uitzondering de realisatie van alternatieven (m.n CBA's) indien doelmatig.

De systeemkeuze staat ook in tabel 7.1. In figuur 7.1 staat de strategie schematisch weergegeven.

tabel 7.1: systeemkeuze voor bestaande lozingen in eindsituatie

[4] [0]	niet kwetsbaar	kwetsbaar	zeer kwetsbaar
urgent te rioleren	rioleren	rioleren	rioleren
kosten aanleg riolering < omslagpunt	rioleren	rioleren	rioleren [1]
kosten aanleg riolering < f 25.000,00	rioleren	rioleren	rioleren
kosten aanleg < f 25.000,00 + f 8.000,00[3]	rioleren	rioleren	nvt [1]
kosten aanleg riolering > f 25.000,00 + f 8.000,00[3]	algemeen: eenvoudige voorziening (=6 m^3 septictank)	algemeen: eenvoudige voorziening (=6 m^3 septictank)	algemeen: eenvoudige voorziening (=6 m^3 septictank)
	uitzondering: riolering of CBA indien doelmatig[2]	uitzondering riolering of CBA / IBA indien nodig[2]	uitzondering: riolering of CBA / IBA indien nodig[2]
	-----> ------> aantal uitzonderingen neemt toe ----> -----> -----> ----->		

0) financiering wordt hier niet behandeld;
1) omslagpunt ligt bij zeer kwetsbare gebieden veel hoger dan f 25.000,00. De financiering boven de f 25.000,00 is voor alle belanghebbenden;
2) indien doelmatig en indien nodig; wordt verderop uitgewerkt;
3) f 8.000,00 is het bedrag dat het zuiveringsschap extra wil inzetten om in de niet "urgent te rioleren gebieden" toch aanleg van riolering na te streven.
4) de nadere uitwerking over **nieuwe lozingen** volgt in hoofdstuk 6.

Dit levert naar verwachting het volgende beeld op:

tabel 7.2: indicatie resultaat maatwerkoverleg in eindsituatie

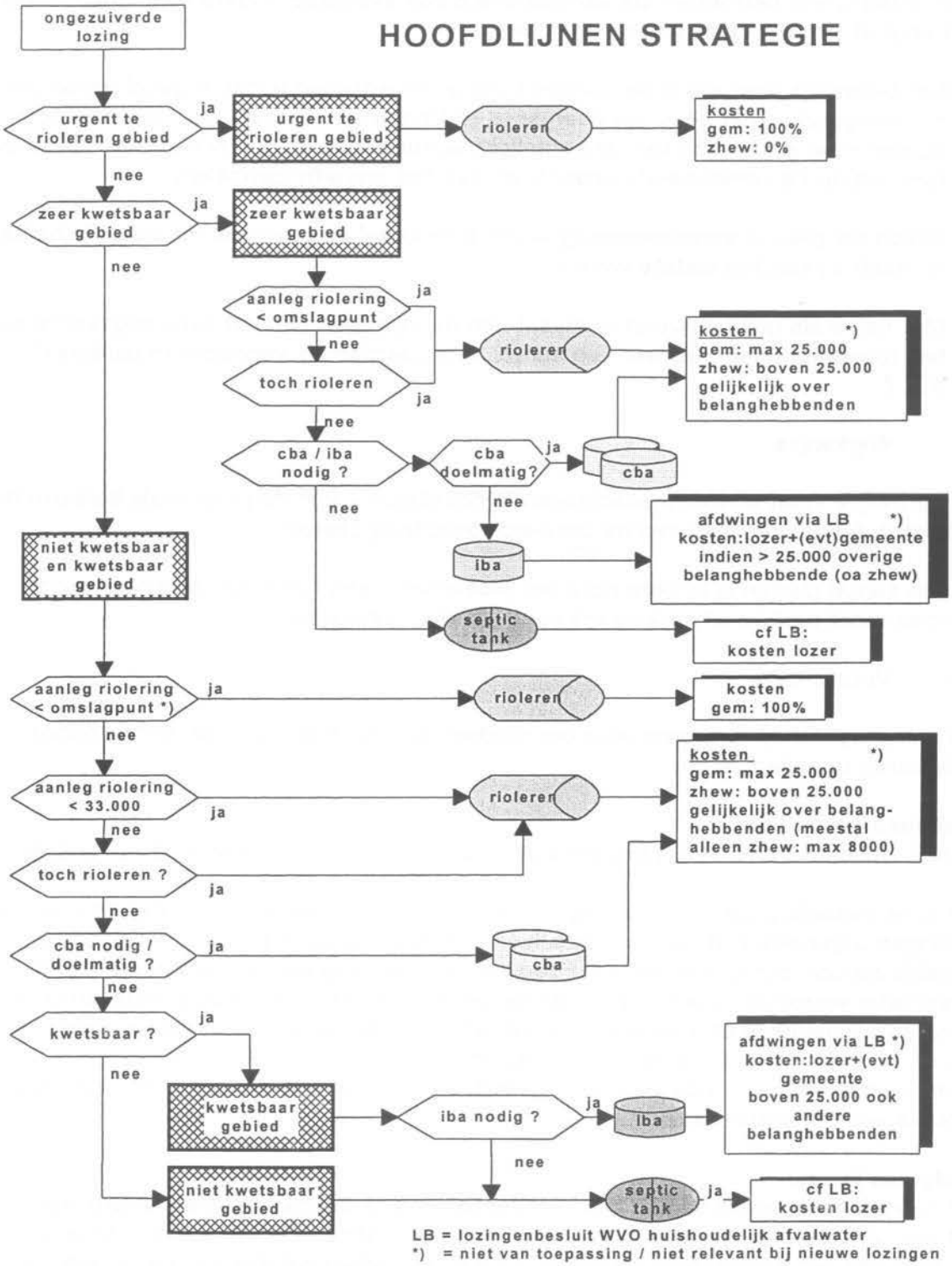
	aantal aansluitingen
urgent te rioleren gebieden	1960
zeer kwetsbare gebieden: riolering	250
zeer kwetsbare gebieden: CBA's en IBA's	100
overige gebieden: riolering	1900
totaal	4210
ontheffing (blijvende directe lozingen)	3170

Bijzondere situaties

1. Het zuiveringsschap staat in een aantal gevallen nieuwe lozingen onder voorwaarden toe.

2. Het zuiveringsschap trekt de kleine kernen regeling in.

figuur 7.1: hoofdlijnen strategie: systeemkeuze en kostenverdeling

Procedure

1. Het zuiveringsschap gaat ervan uit dat zij vanaf het begin af aan in het maatwerkoverleg wordt betrokken. De aanwezigheid van eventueel andere belanghebbenden hangt af van de lokale omstandigheden.

2. Een belangrijk element in het concept-ontheffingenbeleid is dat in geval gemeente en zuiveringsschap het eens zijn over de te treffen voorzieningen, door de provincie zonder meer ontheffing van de zorgplicht wordt verleend; dus zonder een inhoudelijke toetsing op de verschillende onderdelen van het ontheffingenbeleid.

3. Alleen als geen overeenstemming wordt bereikt zal de provincie inhoudelijk toetsen en heeft zij ook het laatste woord.

4. Met name als gebruik wordt gemaakt van de bijdragen van het zuiveringsschap stelt het zuiveringsschap daaraan een aantal voorwaarden als verwoord in paragraaf 5.1.7.

7.2 Werkwijze

De werkwijze staat uitvoerig beschreven in hoofdstuk 7 van de provinciale beleidsnota en hoofdstuk 4 (stappenplan) van de ontwerp-toelichting daarop.

Op een aantal punten is in deze nota het provinciale beleid verfijnd en genuanceerd. Hiermee moet met de uitwerking rekening worden gehouden.

7.3 Voorlichting

Het zuiveringsschap is voornemens om rondom dit beleid de volgende voorlichtingsactiviteiten te ondernemen.

Doelgroep gemeenten:
Betreft: colleges van B&W, vakwethouders, commissies en verantwoordelijk ambtenaren.

Het is de bedoeling dat het zuiveringsschap voor de gemeenten een viertal voorlichtingsmiddagen organiseert. Hierin zal het zuiveringsschap zijn beleid nader toelichten. Indien mogelijk zal ook een gemeente waar de planvorming (nagenoeg) is afgerond daarbij een presentatie verzorgen. Verder is het de bedoeling dat tijdens deze voorlichtingsbijeenkomsten een leidraad of werkwijzer wordt uitgereikt ter verdere praktische ondersteuning van de werkzaamheden die moeten plaatsvinden.
Bij het voorbereiden van de voorlichtingsactiviteiten zullen enkele gemeenten en adviesbureaus worden betrokken.

Doelgroep lozers:
Het zuiveringsschap zal samen met gemeenten ook de betrokken lozers informeren.
Het moment waarop dit gebeurt ligt later, meestal tijdens of na afronding van de besluitvorming van het gemeentelijk beleid. Het zuiveringsschap wil daartoe samen met enkele (eerste) gemeenten hiertoe gezamenlijk een vorm en methode ontwikkelen.

Doelgroep media:
Het zuiveringsschap zal de media door persberichten benaderen. Indien nodig zullen de media voor een persbijeenkomst worden uitgenodigd.

8 Consequenties

8.1 Juridisch

Het beleid geeft aan hoe het zuiveringsschap uitvoering zal geven aan zijn taak als waterkwaliteitsbeheerder in relatie tot de gemeentelijke rioleringszorg in het buitengebied. Het beleid op zich is juridisch niet bindend, maar er mag zonder een goede motivatie niet van worden afgeweken en het schept precedenten. Juridische gebondenheid ontstaat eerst bij het nemen van nadere besluiten, zoals het sluiten van overeenkomsten met gemeenten over het verstrekken van bijdragen of het beheren van CBA's.

8.2 Personeel

De geraamde inzet van het personeel voor het formuleren, voorbereiden en uitvoeren van dit beleid bedraagt ruim 6.000 uur. Omdat het zuiveringsschap niet belemmerend wil zijn in de voorbereiding en uitvoering van de plannen zal daarvoor waar nodig en mogelijk extra capaciteit worden aangetrokken. Met de financiële consequenties is rekening gehouden.

8.3 Financieel

Het is niet mogelijk om een gedetailleerde berekening te maken van de financiële consequenties van het voorgestelde beleid. Op basis van een aantal aannamen en schatting is een raming opgesteld. Het resultaat daarvan is weergegeven in tabel 8.1.

tabel 8.1: indicatie resultaat en kosten ZHEW

	aantal aansluitingen	kosten ZHEW
"urgent te rioleren gebieden"	1960	0
zeer kwetsbare gebieden: riolering	250	3,2
zeer kwetsbare gebieden: CBA's en IBA's	100	0,5
overige gebieden: riolering	1900	11,3
totaal	4210	15
ontheffing (blijvende directe lozingen)	3170	-
onvoorzien		1
totaal	7380	16

De implementatie van het voorgestelde beleid kost circa f 16 miljoen. Dit is inclusief de kosten die nodig zijn om extra capaciteit in te huren.

Vooralsnog is het mogelijk dit bedrag te zoeken binnen de financiële ruimte die in de evaluatie van het SP-2 is begroot.

Pas nadat de plannen buitengebied door alle gemeenten zijn opgesteld kunnen de definitieve gevolgen in kaart worden gebracht. In de jaarlijkse voortgangsrapportages en de behandeling van de begrotingen zullen de consequenties hiervan in beeld worden gebracht.

OW/98/100

Referenties

Integraal Waterbeheersplan Zuid-Hollands Zuid 1992-1997 (afk. IWBP-I), 1993
Hoogheemraadschap van de Krimpenerwaard, Hoogheemraadschap van de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden, Waterschap IJsselmonde, Waterschap De Brielse Dijkring, Waterschap De Groote Waard, Waterschap Goeree-Overflakkee en Zuiveringsschap Hollandse Eilanden en Waarden.

Ontwerptekst voor het Integraal Waterbeheersplan Zuid-Hollands Zuid 1998-2002 (afk. IWBP-II), 1998
Hoogheemraadschap van de Krimpenerwaard, Hoogheemraadschap van de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden, Waterschap IJsselmonde, Waterschap De Brielse Dijkring, Waterschap De Groote Waard, Waterschap Goeree-Overflakkee en Zuiveringsschap Hollandse Eilanden en Waarden.

Waterkwalitetitsbeheersplan (1987-1992) Hollandse Eilanden en Waarden (afk. WKBP), 1987
Zuiveringsschap Hollandse Eilanden en Waarden.

Leidraad Rioleringen de modules:
Aanpak verspreide afvalwaterlozingen (C1200), 1995
Kostenkengetallen (D1100), 1997
verschillende auteurs, uitgever Samson H.D. Tjeenk Willink, Alphen aan den Rijn.

Beleidsnota Rioleringsbeleid in het buitengebied, 19 november 1997
Provincie Zuid-Holland.

Toelichting op beleidsnota Rioleringsbeleid in het buitengebied, 19-11-1997
Provincie Zuid-Holland.

Lozingenbesluit WVO huishoudelijk afvalwater, 24 januari 1997, Stb 27.

Wet verontreiniging oppervlaktewater, 13 november 196, Stb 1992, 628.

Aanbevelingen voor de toetsing van gemeentelijk rioleringsbeleid in West-Nederland, 1992
Werkgroep Riolering West Nederland (samenwerkingsverband tussen de regionale waterkwaliteitsbeheerders in Zuid-Holland en Noord-Holland en de provincie Utrecht).

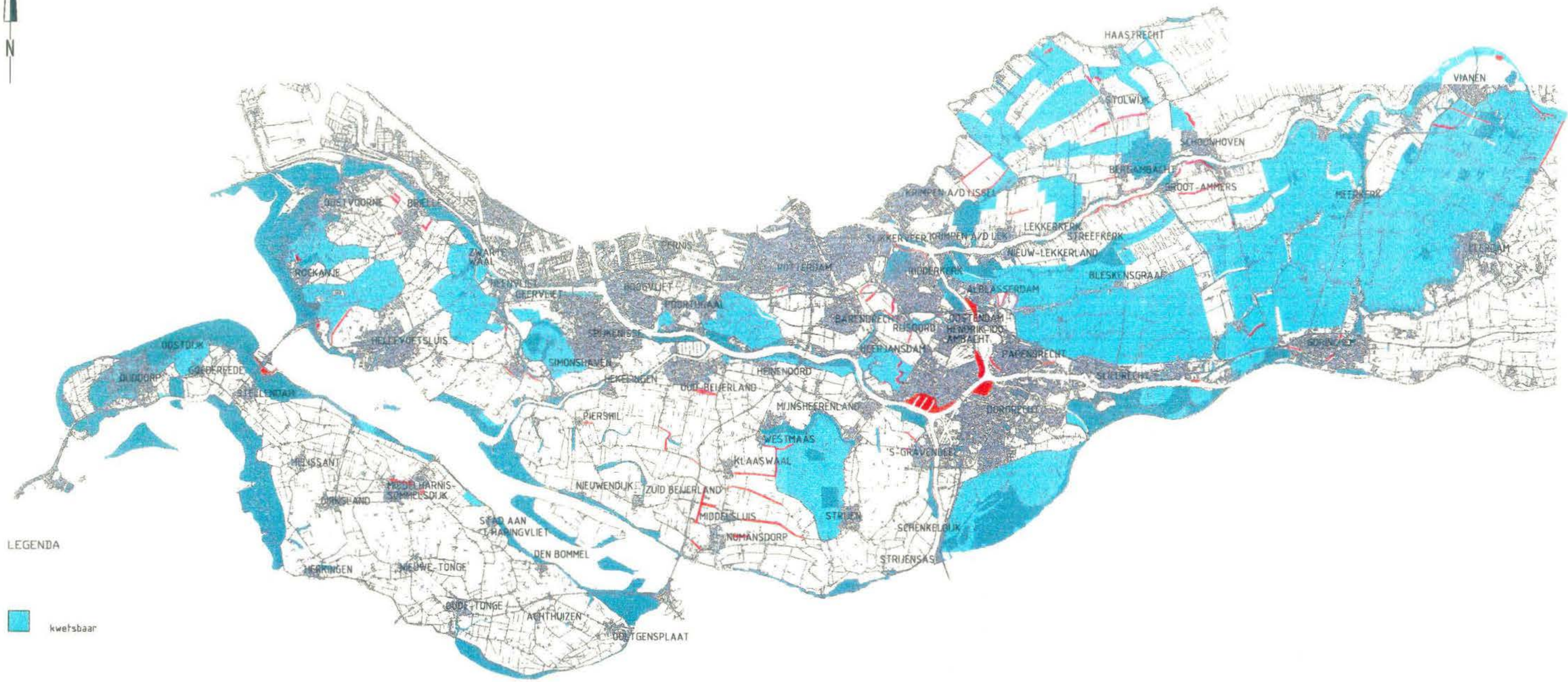
OW/98/100

Bijlage 1: Kaart met gebieden

Bijlage 2: Index

25.000 . . . . . 1, 3, 4, 7, 8, 11, 14-16, 21, 22, 24, 26, 28, 29
33.000 . . . . . 3, 4, 16, 26, 28
8.000 . . . . . 3, 19, 26, 28, 29
aansluiting 1, 3, 4, 7-9, 14, 16-20, 22, 23, 25
andere waterkwaliteitsbeheerders 8
bedrijfsafvalwater 1, 8
beheer 4, 7, 8, 10, 16, 19-23
belanghebbenden 2-4, 6, 7, 11, 13-15, 19, 22, 29, 31
BKR 9
campings 1, 6
CBA 4, 5, 8, 15, 16, 20-23, 27, 29
CBA's 2, 1, 4, 5, 7, 12, 16, 20-24, 28, 29, 32
certificering 20, 26
cluster 17
clustergrootte 17
definitie 8, 15, 16
draagkracht 15
drempelbedrag 3, 4
drempelbedragen 17, 23
eigen initiatief 22, 24
emissiereductie 7, 23
fasering 2, 23, 24
geen ontheffing 1, 7, 14
gewenste situatie 14
grondwaterbeheerder 15
GRP 9, 19
hemelwater 18
huidige situatie 3, 9-11
huisaansluiting 21
IBA 4, 5, 8, 15, 19-23, 27, 29
IBA+ 4
IBA- 4, 19, 20, 23
IBA's 2, 1, 4, 5, 8, 12, 16, 20-24, 29, 32
initiatief 22-24
IWBP-I 3, 9-11, 25, 33
IWBP-II 33
kleine kernen 4, 9, 26, 27, 29
knelpunt 11
knelpunten 5, 25, 27
kopsloot 5, 27
kostenbepaling 17
kwetsbaar 3, 7, 15, 16, 21, 22, 26, 28, 29
Leidraad Rioleringen 33
lokale knelpunten 5, 27
lokale situatie 5, 27
lozingenbesluit 1, 4, 6, 8, 12, 18, 21-25, 28, 33
lozingssituatie 12, 28
maatwerkoverleg 2, 1, 4, 5, 7, 8, 12-15, 17, 18, 20, 22-24, 26-29, 31
mengmestkelder 25, 26
niet kwetsbaar 3, 7, 16, 29
nieuwe lozingen 1, 4, 8, 12, 17, 18, 21, 25, 26, 29
nutsbedrijven 18, 24
nutsleidingen 18, 26
omslagpunt 1, 3, 4, 7, 14-16, 24, 29
omslagpunten 2, 1, 3, 7, 14-17, 22
ontheffing 1, 5-8, 14, 29, 31, 32
prioriteit 4, 12, 20, 23, 24
provinciaal waterhuishoudingsplan 1, 6, 7
provincies 8
recreatiewoningen 1, 6
rendement 21-23
rioolrecht 10
sanctie 3
sanctiemogelijkheden 11
strategisch beleidsplan 11
terugwerkende kracht 16
urgent te rioleren gebieden 2, 3, 10, 28, 29
verbeterde septictank 18, 23
verfijningsregeling 3, 9
vervanging 18
voorwaarden 4, 19, 21, 29, 31
waterkwaliteitsbeheerders 7, 8, 21, 25
waterkwaliteitsprobleem 21, 22
waterwinbedrijf 15
waterwingebied 15
wegbeheer 24
wegreconstructies 18
Wet milieubeheer 1, 6
WKBP 9, 33
woonboten 1, 6
Wvo 1, 4, 6, 8, 12, 13, 17, 21-23, 25, 33
zeer kwetsbaar 3, 7, 29
zelfwerkzaamheid 2, 17, 18
zuiveringsrendementen 2, 20, 21

N

LEGENDA

- kwetsbaar
- zeer kwetsbaar
- urgent te rioleren gebieden

B				
A				
	Omschrijving wijzigingen	Datum	Get.	Gec.

Zuiveringsschap Hollandse Eilanden en Waarden

Johan de Wittstraat 40 Dordrecht Postbus 469 3300 AL Dordrecht tel. 078-6397100 fax 078-6311871

	Datum	Get.	Bestand
	april '98		
Beheersgebied Zuiveringsschap Hollandse Eilanden en Waarden	School	Formaat	
Kwetsbaarheid gebieden/water	1:250.000	A3	
	8		

